
**ROCZNE SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU
WSPIERANIA RODZINY**

SPRAWOZDANIE ZA ROK 2021

CHRZANÓW 2022

I.	Wprowadzenie.....	3
II.	Działania o charakterze promocyjnym związane z wzmocnieniem pozytywnego wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów.....	6
III.	Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.....	13
IV.	Działania o charakterze wspierającym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.....	24
V.	Rozwój działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie.....	34
VI.	Działania wspierające adresowane do dzieci i młodzieży.....	42
VII.	Działania podnoszące kompetencje i profesjonalizm kadry zajmującej się pracą z rodziną.....	49
VIII.	Działania łączące aktywność różnych instytucji, podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodzin.....	52
IX.	Podsumowanie programu i kierunki działań na rok 2021	58

I. WPROWADZENIE

Jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej są zobowiązane do wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą. Obowiązek ten jednostki realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami społecznymi. Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2022 poz. 447), zobowiązującym Burmistrza do złożenia Radzie Miejskiej rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań do dnia 31 marca każdego roku.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie realizuje zadania wynikające z w/w ustawy. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 został ustanowiony Uchwałą Nr XIV/136/2019 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 grudnia 2019 r. Jego koordynowanie i monitorowanie powierzono Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Chrzanowie.

Program wspierania rodziny odpowiada na realne problemy, towarzyszące lokalnej społeczności, szczególnie w obszarze funkcjonowania rodziny. Najczęściej są nimi: ubóstwo, bezradność, bezrobocie, poczucie izolacji, brak poczucia stabilizacji, problemy wychowawcze. Problemy te w znacznej części wynikają z wieloletnich, czy nawet wielopokoleniowych procesów. Zatem głównym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

W Gminnym Programie na lata 2020 – 2022 cel główny określono, jako: *Skuteczne wspieranie rodzin z Gminy Chrzanów oraz kompleksowy rozwój systemu opieki na dzieckiem i rodziną.*

Natomiast cele szczegółowe rozbito na siedem obszarów wskazujących na najistotniejsze zadania związane ze wspieraniem rodziny.

1. Działania o charakterze promocyjnym związane ze wzmocnieniem pozytywnego

wizerunku rodziny w Gminie Chrzanów.

2. Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.
3. Działania o charakterze wspierającym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.
4. Rozwój działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie.
5. Działania wspierające adresowane do dzieci i młodzieży.
6. Działania podnoszące kompetencje i profesjonalizm kadry zajmującej się pracą z rodziną.
7. Działania łączące aktywność różnych instytucji, podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodzin.

Gminny Program Wspierania Rodziny kierowany jest do:

- rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz w pełnieniu ról rodzicielskich,
- dzieci i młodzieży zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej na skutek niewydolności środowiska rodzinnego,
- osób z rodzin, gdzie wprowadzenie działań profilaktycznych może skutecznie przeciwdziałać degradacji i rozpadowi środowiska rodzinnego.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chrzanów są:

- środki własne gminy zaplanowane w budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej na poszczególne lata,
- dotacje z budżetu państwa,
- realizacja programów.

W Gminie Chrzanów zadania z obszaru wspierania rodziny realizowane są przez instytucje o zasięgu gminnym, takie jak:

- *Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie*, który dysponuje wsparciem pracowników socjalnych, asystentów rodziny oraz specjalistami zajmującymi się poradnictwem specjalistycznym: psycholog, prawnik, terapeuta.
- *Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie*, które zapewnia rodzinom pomoc w zakresie: placówki wsparcia dziennego dla dzieci w różnym wieku, usługi opiekuńcze, Środowiskowy Dom Samopomocy.
- *Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, która prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji

społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

- *Placówki oświatowe*, które zapewniają uczniom właściwe warunki do nauki i rozwoju.
- *Placówki służby zdrowia*, zapewniające świadczenia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ukierunkowane na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę, leczenie.
- *Miejski Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji*, który jest organizatorem cyklicznych przeglądów, imprez, konkursów oraz organizatorem czasu wolnego dla rodzin z dziećmi.
- *Miejska Biblioteka Publiczna*, która prowadzi działalność bibliograficzno-informacyjną.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy roku 2021, w którym to towarzyszyły nam problemy z roku 2020. Mowa tu przede wszystkim o stanie epidemicznego zagrożenia koronawirusem SARS-COV-2. Półtorarocznym okres obostrzeń i zagrożeń niewątpliwie wpłynął na funkcjonowanie rodzin i pojawiające się w nich problemy. Do wyzwań, z którymi mieliśmy do czynienia już w roku 2020 dołączyły nowe, będące efektem przedłużającego się stresu, niepewności, czy skutków obostrzeń.

Zagrożenie koronawirusem spowodowało, że realizacja Gminnego Programu Wspierania rodziny w roku 2021 nabrała swoistej specyfiki. Z jednej strony został obarczona niemożnością realizacji wielu zadań ze względu na obostrzenia sanitarno – epidemiczne, z drugiej stworzyło wiele nowych możliwości pomocowych niespotykanych w poprzednich latach. Ogromnym wyzwaniem okazała się również konieczność dostosowania form pomocy do sytuacji kryzysowej. Należało wypracować nowe metody i narzędzia, które sprawdzą się w nowej rzeczywistości oraz poszukać niestandardowych rozwiązań, które będą odpowiedzią na specyfikę nowych problemów społecznych. Chociaż miniony okres postawił Gminę Chrzanów przed wieloma trudnymi wyzwaniami, to poniższe sprawozdanie pokazuje, że ich przezwyciężenie leży w obszarze kompetencji i możliwości jednostek pomocowych.

II. Działania o charakterze promocyjnym związane ze wzmocnieniem pozytywnego wizerunku rodziny w gminie chrzanów.

Rodzina stanowi potencjał, którego rozwój, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym, jest głównym podmiotem polityki rodzinnej. Trudno nie zgodzić się ze stanowiskiem, że wpływ środowiska rodzinnego, jest jednym z głównych czynników determinujących rozwój dziecka i jego późniejszą adaptację do udziału w życiu społecznym. Funkcjonowanie tych dwóch systemów jest ze sobą nierozzerwalnie związane i wzajemnie zależne. Prawidłowe relacje w rodzinie sprzyjają minimalizowaniu ryzyka powstawania różnorodnych problemów społecznych, takich jak; przemoc, uzależnienia, nieumiejętność zaspakajania własnych potrzeb, bezrobocie. Prawidłowe relacje w rodzinie zapewniają poczucie bezpieczeństwa warunkujące optymalny przebieg integracji jednostki ze społeczeństwem. Myśląc zatem o wspieraniu rodziny, nie sposób przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Jest on często umniejszany, gdyż skala problemów przeżywanych przez rodziny zazwyczaj koncentruje uwagę na działaniach o charakterze korygująco – naprawczym, pomijając niejako element zapobiegania problemom. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że im większe zaangażowanie w profilaktykę rodziny, tym mniejsze zagrożenie wystąpienia kryzysów, trudności które mogą naruszyć jej integralność i w konsekwencji spowodować konieczność zaangażowania większych nakładów ekonomicznych, niezbędnych do przywrócenia stabilności systemu rodzinnego.

Myśląc zatem o wspieraniu rodziny należy wziąć pod uwagę nie tylko udzielanie pomocy rodzinom, które już doświadczają trudności w funkcjonowaniu, ale również stworzyć ofertę, z której rodziny będą miały możliwość skorzystania na terenie Gminy Chrzanów. Oferta taka powinna być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoją misję profilaktyczną i ułatwiać wychowywanie dzieci, promując tym samym pozytywny wizerunek rodziny.

Pandemia w roku 2021 spowodowała, iż instytucje musiały dostosować swoją ofertę programową do nowych okoliczności. Działania kulturalno – oświatowe, edukacyjne, czy profilaktyczne z racji nałożonych obostrzeń, tworzyły innowacyjne rozwiązania (duża część działań została przeniesiona do świata wirtualnego), które pozwalały na dotarcie, do jak największej liczby odbiorców.

Inicjatywą, która była odpowiedzią na stan epidemii, było realizowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej zadań w zakresie pomocy i udzielania wsparcia osobom przebywającym na kwarantannie w związku z przeciwdziałaniem COVID – 19. Działania te realizowane były od marca 2020. W ramach działań Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Chrzanowie codziennie przesyłała listę osób objętych kwarantanną. Wyznaczeni pracownicy kontaktowali się ze wskazanymi osobami w celu skontrolowania ich możliwości zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb. Na tej podstawie sporządzane były sprawozdania w systemie CAS do końca kwietnia 2021 roku. Taką formę działań pomocowych realizowano do kwietnia 2021 roku.

Główne działania w tym zakresie skupiały się na rozeznaniu potrzeb wśród osób objętych kwarantanną i koordynowanie udzielonej pomocy ze szczególną troską wobec osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych. Podejmowane działania oscyływały wokół;

- nawiązania kontaktu telefonicznego w celu diagnozy sytuacji bytowej i emocjonalnej osoby/osób objętych kwarantanną,
- wysłuchanie i sporządzenie diagnozy potrzeb bytowych i emocjonalnych przy uwzględnieniu hierarchii potrzeb i dopasowaniu ich do możliwości osób pomagających,
- udzielanie wsparcia emocjonalnego,
- udzielenie informacji w zakresie możliwych form pomocy i wsparcia, w tym danych osób, instytucji wraz z numerami telefonów, ewentualne wsparcie w nawiązaniu kontaktu,
- udzielenie informacji nt. zasad dbania o siebie członków rodziny w okresie kwarantanny i po tym okresie w zakresie obostrzeń funkcjonowania społecznego,
- ustalenie zakresu ewentualnego wsparcia osoby ze strony rodziny lub środowiska lokalnego.

Od kwietnia do grudnia 2021 roku pomoc osobom na kwarantannie przybrała formę doraźną, tzn. w przypadku zgłoszenia potrzeby bezpośrednio od osoby lub informacji z aplikacji dedykowanej osobom na kwarantannie, pracownik socjalny kontaktował się z daną osobą i ustalał formę i zakres pomocy.

Nową inicjatywą, realizowaną w roku 2021 związaną bezpośrednio ze stanem epidemii, była pomoc udzielana osobom starszym i niepełnosprawnym w skorzystaniu z możliwości zaszczepienia się przeciwko wirusowi COVID – 19. Pomoc ta obejmowała umówienie terminu na szczepienie (opcjonalnie), pomoc przy wyjściu z domu, zawiezenie osoby do punktu

szczepień, towarzyszenie podczas szczepienia i odwiezienie do miejsca zamieszkania. Program był realizowany przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie przy współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną z Chrzanowa, Płazy, Luszowic, Pogorzyc, Balina, która zapewniała transport. Powyższą formą wsparcia zostało objęte 40 osób z Gminy Chrzanów. W celu umożliwienia im skorzystania z możliwości zaszczepienia się przeciwko COVID – 19 zorganizowano 74 wyjazdy, w których uczestniczyli pracownicy socjalni oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Pomoc w dotarciu na szczepienie miała duże znaczenie profilaktyczne. Dzięki tej inicjatywie, nie tylko obiektywnie przyczyniono się do zachowania zdrowia u osób zaszczepionych, ale pokazano mieszkańcom, iż Gmina wykazuje troskę o zdrowie i dobrostan swoich mieszkańców. Sporadycznie, pomoc w dotarciu na szczepienie, kontynuowana jest w roku 2022.

Kolejnym działaniem w związku z pojawieniem się sytuacji epidemiologicznej w Polsce wywołanej wirusem COVID – 19, było utworzenie w marcu 2020 roku Chrzanowskiego Centrum Wolontariatu, jako odpowiedzi na potrzeby mieszkańców, zwłaszcza osób starszych, wymagających pomocy. Od marca 2020 działa profil na Facebooku, gdzie na bieżąco są zamieszczane informacje i wydarzenia, mogące mieć znaczenie dla mieszkańców Gminy Chrzanów. W roku 2021 zmniejszył się zakres działalności wolontariatu. Było to spowodowane zarówno realizowaniem programu Wspieraj Seniora, jak i sytuacją społeczną w której „zmęczenie” pandemią spowodowało, iż odzew społeczny ukierunkowany na działania wolontaryjne znacznie zmaleł.

Kolejnym działaniem, ściśle związanym ze stanem epidemii była realizacja wspomnianego powyżej programu „Wspieraj Seniora”. Program był kontynuacją działań podjętych w roku 2020, które pokazały, jak istotna i potrzebna jest taka forma wsparcia. Program był realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej. W związku z tym, iż program Wspieraj Seniora w Gminie Chrzanów, był realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, gmina nie poniosła „dodatkowych wydatków” takich jak: artykuły biurowe, środki ochrony osobistej, ubezpieczenie, promocja programu, koszty dojazdu itp. na realizację w/w programu. Pracownicy dysponowali niezbędnym wyposażeniem z własnego miejsca pracy zarówno w kwestii materiałów biurowych, jak i zabezpieczenia w środki ochrony osobistej. Warto w tym miejscu także zaznaczyć, iż pracownicy socjalni realizując program wykorzystali swoją znajomość środowisk lokalnych oraz sieć kontaktów

społecznych z takimi jednostkami jak; sołtysi, rejonowe przychodnie zdrowia, lokalne parafie. Całkowity koszt realizacji programu Wspieraj Seniora w roku 2021 wyniósł 186 200,01 zł. w tym dotacja z dotacji z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie 175 905 zł oraz środki własne w wysokości 10 295,01 zł.

Realizacja programu Wspieraj Seniora w Gminie Chrzanów w roku 2021 obejmowała następujące formy wsparcia:

- informowanie w środowisku o programie i docieranie do osób, które w ramach programu mogłyby skorzystać ze wsparcia, akcja promocyjna w środowisku lokalnym, kontakt z proboszczami parafii, sołtysami,
- robienie zakupów spożywczych i dostarczanie do miejsca zamieszkania Seniora (pomoc w razie konieczności przy rozpakowywaniu i układaniu produktów),
- realizacja recept i dostarczanie leków do miejsca zamieszkania Seniora (odbiór kodu od lekarza pierwszego kontaktu, realizacja kodu w aptece),
- realizacja zakupów środków higienicznych i ochrony osobistej z dostarczeniem do domu Seniora,
- realizacja drobnych usług opiekuńczych i pomocowych takich jak: wyniesienie śmieci, wyprowadzenie psa, uporządkowanie pomieszczeń,
- uiszczanie opłat mieszkaniowych, realizacja innych czynności urzędowych
- pomoc w dotarciu na szczepienie do punktu szczepień
- rozmowy wspierające z osobami starszymi

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie w roku 2021 realizując program Wspieraj Seniora udzielili pomocy 223 osobom, w tym; 194 osoby powyżej 70 roku życia, 29 osób poniżej 70 roku życia wymagających wsparcia ze względu na stan zdrowia. Oceniając realizację programu Wspieraj Seniora można powiedzieć, iż w znaczny sposób przyczynił się on do zabezpieczenia indywidualnych potrzeb najstarszych mieszkańców gminy, podczas utrzymującego się stanu epidemii Covid – 19. Program pozwolił Seniorom na bezpieczne pozostanie w domu z równoczesnym zabezpieczeniem ich podstawowych potrzeb. Na podstawie rozmów z seniorami można także wnioskować, iż realizacja programu wpłynęła na poczucie bezpieczeństwa osób starszych, którzy przekonali się, że nie zostali pozostawieni sami sobie i mogą liczyć na wsparcie ze strony gminy.

Pomimo nadal utrzymujących się obostrzeń epidemicznych, Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie oraz Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Chrzanowie zorganizowali wydarzenia kulturalne dedykowane rodzinie oraz dzieciom i młodzieży.

Miejska Biblioteka Publiczna w roku 2021 zorganizowała wypoczynek letni dla dzieci i młodzieży obejmujący zorganizowanie 37 działań, dedykowanych 603 uczestnikom. Zajęcia były realizowane w terminie 5 – 10 lipca 2021 r.; 2 – 7 sierpnia 2021 r.; 16 – 20 sierpnia 2021r. w Bibliotece Głównej/Oddział dla dzieci oraz w terminie od 28 czerwca do 9 lipca 2021 w Fili w Płazie, Fili w Luszowicach oraz Fili w Balinie. W ramach realizacji projektu zorganizowane zostały zajęcia wakacyjne dla dzieci:

1. warsztaty literacko – plastyczne „Czytam i Tworzę”:
  - Harry Potter i tajemnica Biblioteki – wielkoformatowa gra – w cyklu Czytam i Tworzę – warsztaty literacko – plastyczne
  - Wakacje Kręciwnoska – w cyklu Czytam i Tworzę – warsztaty literacko – plastyczne
2. zajęcia edukacyjne w ramach Strefy Młodego Naukowca i Gangu Robotów:
  - Przyjaciele czarownicy, w cyklu Strefa Młodego Naukowca
  - Photon – król robotów, w cyklu Gang Robotów
  - Spacer po Marsie – w cyklu strefa Młodego Naukowca
  - Ozoboty: przygoda w dżungli – w cyklu Gang Robotów
3. zajęcia w ramach projektów „Za kulisami książki” oraz „LEMoniada”:
  - Licho nie śpi – spektakl teatralny w wykonaniu Teatru Uszytego. W ramach projektu Za kulisami książki
  - Obłok Magellana – spotkanie z Dr WOW w ramach projektu LEMoniada
  - Patrzę, czuję i maluję – warsztaty z Izabelą Lechowicz – w ramach projektu Za kulisami książki
  - Magia teatru lalek – warsztaty teatralne z Teatrem Uszytym – w ramach projektu Za kulisami książki
4. zajęcia pod hasłem „Zdrowa zabawa – fajna sprawa” – tematyka zajęć dotyczyła popularyzacji zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem tematów związanych z zagrożeniami wynikającymi z zażywania substancji psychoaktywnych, wpływu uzależnień na zdrowie i zachowanie człowieka:
  - Szklany ogród – warsztaty florystyczne. W ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa

- Przygody w zaginionym świecie – spotkania interaktywne – w ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa
- EkoBooksik – wieloformatowa gra planszowa z wykorzystaniem robotów edukacyjnych. w ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa
- Skarby z łąki – warsztaty plastyczno – przyrodnicze – w ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa
- Piramida zdrowia – warsztaty z dietetyczką – w ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa
- Bądź niezależny – warsztaty z wykorzystaniem Alkogogli o Narkogogli – w ramach projektu Zdrowa zabawa – fajna sprawa

Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała także cykl zajęć wakacyjnych łączących naukę, zabawy ruchowe, zajęcia twórcze i rekreacyjne;

- Spektakl teatralny „Asterix ratuje Obelixa”
- Podróżujemy po świecie – spotkanie literacko – plastyczne
- Świat w kalejdoskopie
- 1, 2, 3 ... wygrywasz TY – rozrywkowe zajęcia sportowe oparte na rywalizacji
- Przygody w zaginionym lesie
- Skarby z łąki

W ramach współpracy Oddziału dla Dzieci z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie zostało przesłane zestawienie literatury dostępne w bibliotece z zakresu biblioterapii, interakcji społecznych i zasad funkcjonowania w społeczeństwie z uwzględnieniem poziomu edukacji czytelnika. W 2021 roku podopieczni OPS w Chrzanowie mieli możliwość skorzystania z ogólnie dostępnych bibliotecznych propozycji zajęć dostępnych on – line między innymi: „Strefa Młodego Naukowca” „Czytam i tworzę” – warsztaty literacko – plastyczne, recenzje książek, cykl poSŁUCHAJKI – biblioteczne słuchowiska dla dzieci, cykl opowiadań „Zakładka Literacka”. Biblioteka oferowała również możliwość przystąpienia do ogólnopolskiej akcji czytelniczej „Mała książka – wielki człowiek”, dedykowanej dzieciom w wieku przedszkolnym i ich rodzicom.

Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Chrzanowie w roku 2021 zorganizował akcję „Kulturalne wakacje w mieście. Wakacje w Hogwarcie – ruszamy z peronu 9¾” tj. cyklu zajęć kulturalno – sportowych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży

z terenu Gminy Chrzanów. Program obejmował możliwość skorzystania z oferty kulturalnej miasta oraz zajęcia sportowo – rekreacyjne. Celem programu było przede wszystkim:

- podniesienie nawyku korzystania z życia kulturalnego młodego odbiorcy,
- podniesienie kompetencji z zakresu edukacji kulturalnej,
- zachęcenie najmłodszych do konstruktywnego i wartościowego zagospodarowania czasu wolnego,
- nabycie umiejętności jazdy na deskorolce oraz zdolności prawidłowego reagowania.

Program był realizowany w trzech blokach:

1. Blok kulturalny realizowany w obiektach Miejskiego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Chrzanowie. W ramach tego bloku przeprowadzono między innymi; warsztaty alchemiczne, aktorskie, plastyczne, sportowe, charakteryzatorskie. W trakcie warsztatów dzieci miały okazję przenieść się w nieznaną zakątki Hogwartu poprzez spotkania z twórcami z dziedziny teatru, filmu, ruchu oraz iluzji.

W ramach zorganizowanych zajęć dzieci poznawały: różnorodne formy spędzania wolnego czasu, podstawowe zasady bezpieczeństwa na drodze, w górach, nad morzem i w lesie, numery alarmowe m.in. 112, 999, 998,997, wiedze w sytuacji zgubienia się, wiedzę z zakresu niebezpieczeństw związanych z dopalaczami, narkotykami i alkoholem.

2. Blok sportowy realizowany na Skateparku w Chrzanowie.

W ramach wakacyjnego kursu – warsztaty na deskorolce dla najmłodszych „Quidditch na kółkach” uczestnicy poznali podstawy techniki jazdy na deskorolce oraz elementy bezpieczeństwa na skateparku. Rezultatem przeprowadzonych zajęć było: poprawa i udoskonalenie techniki jazdy na deskorolce, poznanie zasad bezpiecznego zachowania na skateparku, aktywne spędzenie czasu wolnego.

3. III Przystanek Deskorolkowego Pucharu Polski – Chrzanów

Podsumowanie wszystkich zajęć w formie zawodów, które miały miejsce 24 lipca 2021 r. na chrzanowskim Skateparku. Impreza zgromadziła zawodników z całej Polski. Był to dzień pełen sportowej rywalizacji i ogromnych emocji. Najlepsi uczestnicy otrzymali dyplomy i upominki.

Ogółem w zajęciach kulturalno – sportowych realizowanych przez Miejski Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Chrzanowie w roku 2021 wzięło udział ok. 1200 osób w wieku od 5 do 18 lat.

III. Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego.

Bezpieczeństwo socjalne definiowane jest jako stan wolności od braku lub niedostatku środków utrzymania, to stan zaspokojenia potrzeb socjalnych, a więc podstawowych potrzeb bytowych. Bezpieczeństwo jest stanem wolności od zagrożenia i może być odnoszone do różnych sfer życia człowieka. W obszarze socjalnym bezpieczeństwo obejmuje obszar działań podejmowanych na rzecz ograniczenia ubóstwa, bezrobocia, wykluczenia społecznego, doświadczania przemocą i zagrożenia opiekuńczo – wychowawczego.

Zapewnienie bezpieczeństwa w obszarze potrzeb socjalnych, a więc tych podstawowych kształtujących codzienne funkcjonowanie, pozwala człowiekowi na prawidłowy rozwój i sięganie po potrzeby wyższego rzędu. Bezpieczeństwo bytowe, a więc nieograniczony dostęp do pożywienia, schronienia, ubrania, możliwości leczenia i edukacji pozwala jednostce, jak i całej rodzinie, prawidłowo funkcjonować wykorzystując własne zasoby i możliwości.

Jednym z podstawowych zadań ośrodków pomocy społecznej jest zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego realizowanego poprzez prowadzenie postępowań administracyjnych w celu przyznania świadczeń finansowych i rzeczowych z pomocy społecznej oraz prowadzenie pracy socjalnej z osobą lub rodziną.

1. Świadczenia finansowe

W roku 2021 roku do Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie wpłynęło 4 637 wniosków o przyznanie różnych form pomocy w ramach ustawy o pomocy społecznej. Poniżej zestawiono liczbę złożonych wniosków z czterech następujących po sobie latach. Jak można zauważyć liczby te w niewielkim zakresie z roku na rok są coraz niższe. Pomimo stanu epidemii i związanej z nią skutkami takim jak: nałożone restrykcje, utrata pracy i dochodu czy pogorszeniem ogólnej kondycji psycho – fizycznej nie odnotowano zwiększenia zapotrzebowania na wsparcie z finansowe. Liczba wniosków złożonych o pomoc jest najniższa od czterech lat. Na ten moment trudno domniemywać jakie są tego powody. Na pewno jednym z zasadniczych jest spadek liczby mieszkańców Gminy Chrzanów związany ze spadkiem liczby urodzeń aczkolwiek warto zaznaczyć, że jest to trend ogólnopolski, a nie lokalny.

Tabela nr. 1: Liczba złożonych wniosków o pomoc z poszczególnych rejonów

Gmina Chrzanów	Liczba wniosków rok 2018	Liczba wniosków rok 2019	Liczba wniosków rok 2020	Liczba wniosków rok 2021
Miasto Chrzanów	4793	4267	4118	3860
Balin	166	227	176	140
Luszwice	161	157	118	118
Pogorzyce	281	243	181	160
Plaza	469	472	546	499
Żrebce	25	25	22	0
Okradziejówka	2	2	1	0
RAZEM:	5897	5393	5162	4 637

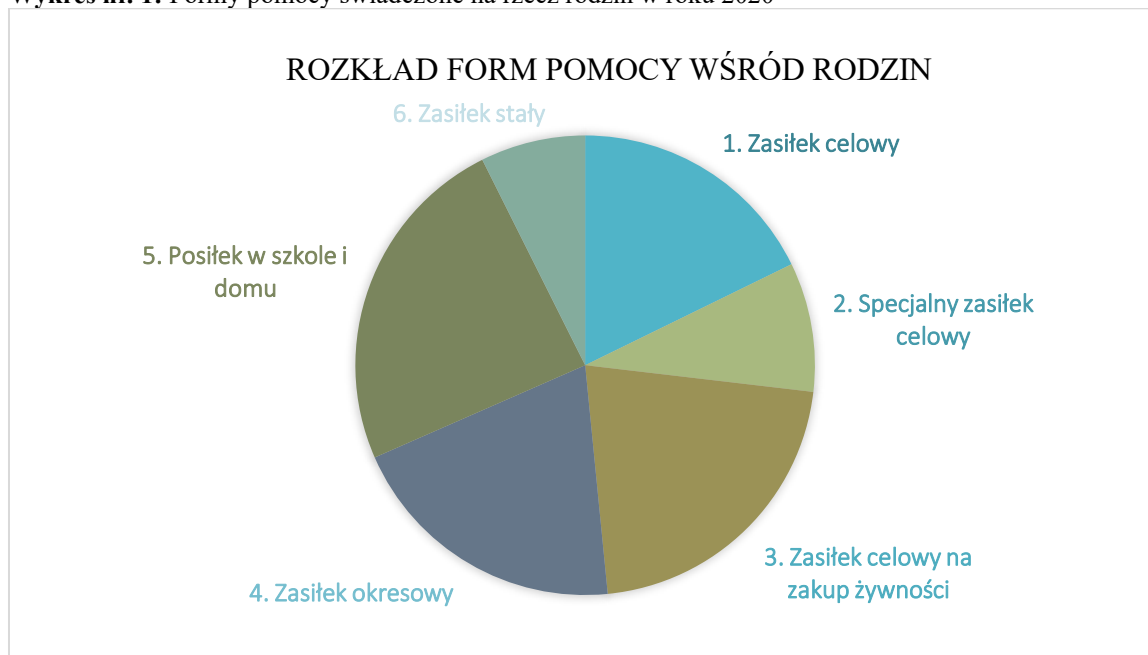
Źródło: dane OPS

Zasady przyznawania świadczeń regulują przepisy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (tj. Dz. U. z 2021 poz. 2268 z późn. zm.). Wsparciem finansowym objęto **1131** rodzin, w tym:

przyznano pomoc dla rodzin w formie:

- 1) zasiłków celowych – **572 rodzin**
- 2) specjalnych zasiłków celowych – **293 rodziny,**
- 3) zasiłków celowych na zakup żywności – **695 rodziny**
- 4) zasiłków okresowych – **644 rodzin**
- 5) wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 – 1 535 osób w tym 495 dzieci, tj. **779 rodzin**
- 6) zasiłków stałych – **238 rodzin**

Wykres nr. 1: Formy pomocy świadczone na rzecz rodzin w roku 2020

Źródło: dane OPS

2. Świadczenia z obszaru świadczeń rodzinnych

1. Świadczenia wychowawcze 500+ – **7 781 dzieci**,
2. Świadczenia rodzinne – **2 095 rodzin**,
3. programem „Za życiem” – **3 rodziny**
4. Fundusz Alimentacyjny – **4 287 świadczeń**,
5. Karta Dużej Rodziny w roku 2021 – otrzymało **92 rodzin** (wydano 347 kart tradycyjnych i 317 elektronicznych)
6. Program „Dobry Start 300+” – w roku 2021 realizację zadania przejął ZUS
7. Chrzanowski Bon Żłobkowy – **48 dzieci**,
8. Zasiłek dla opiekuna – **102 świadczeń**.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym:

1. Stypendia i zasiłki szkolne – wsparcie uzyskało 74 uczniów
2. Dodatki mieszkaniowe – 8 502 świadczeń tj. 722 gospodarstwa domowe,
3. Dodatki energetyczne – 3 087 świadczeń tj. 369 gospodarstwa domowe.

3. Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa

Program Operacyjny Pomoc Żywnościową 2014 – 2020 jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym, finansowanym ze środków Unii Europejskiej (FEAD) na poziomie 85% i ze środków budżetu państwa na poziomie 15%. Celem Programu jest ograniczenie ubóstwa poprzez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego osób najbardziej potrzebujących i realizacja działań na rzecz włączenia społecznego.

Pomoc żywnościowa skierowana jest do tych osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie odpowiednich produktów żywnościowych, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spełniających kryterium określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (w szczególności: osób bezdomnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych, rodzin wielodzietnych) i których dochód nie przekracza 200% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej tj.: dla osoby samotnie gospodarującej – 1 402 zł, dla osoby w rodzinie – 1 056 zł.

Wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa, to stały element udzielanego wsparcia dla mieszkańców Gminy Chrzanów. Można zauważyć, że od lat pojawia się stała grupa rodzin, dla której ta forma pomocy, stanowi niezbędne uzupełnienie domowego gospodarstwa w produkty spożywcze.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dla Instytucji Pośredniczącej i beneficjentów, dotyczącymi działań realizowanych w ramach w/w Programu współpracuje z:

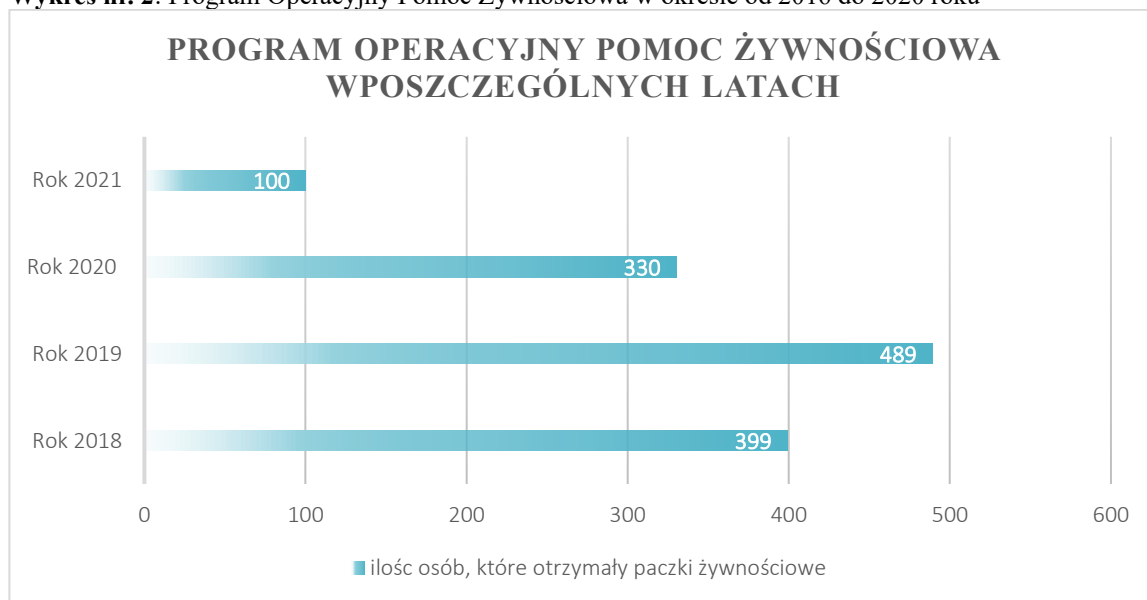
- Parafia Św. Mikołaja w Chrzanowie – 48 skierowania

Tabela nr 2. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa

	2018	2019	2020	2021
Ilość skierowań	151	206	194	48
Ilość osób, które pobrały skierowania	399	489	330	100
Ilość kobiet, które pobrały skierowania	175	265	202	53
Ilość mężczyzn, którzy pobrali skierowania	224	224	128	47

Źródło. Dane OPS

Wykres nr. 2: Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa w okresie od 2016 do 2020 roku

Źródło: dane OPS

4. Świadczenia pozafinansowe

Pomoc osobom bezdomnym

Gmina Chrzanów realizowała w 2021 roku zadania wynikające z zapisów ustawy o pomocy społecznej w zakresie zapewnienia schronienia osobom bezdomnym z terenu gminy w **Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn** ul. Fabryczna 29 b, 32-500 Chrzanów (Noclegownia jest czynna całodobowo) oraz schroniskach znajdujących się poza Gminą Chrzanów, z którymi zawarto umowy na świadczenie usług w postaci schronienia wraz z wyżywieniem:

- Centrum Pomocy Potrzebującym – **Schronisko „Arka”** ul. Przelotowa 205, 42 – 523 Dąbrowa Górnicza
- **CHSD w Jaworznie** ul. Solskiego 3a, 43 – 602 Jaworzno

W okresie od stycznia 2021 roku do grudnia 2021 roku udzielono pomocy w postaci schronienia 44 osobom, w tym: w schronisku dla osób bezdomnych – 11 osób, w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – 7 osób, w noclegowni – 27 osób. Poza tą formą pomocy osoby bezdomne mogą liczyć na wsparcie finansowe, posiłki, ubranie oraz pomoc świadczoną w ramach pracy socjalnej. Łącznie w tym okresie objęto pomocą z powodu bezdomności 76 osób.

Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne dotycząca ilości osób objętych pomocą w postaci schronienia oraz ilości rodzin, którym udzielano pomocy z powodu bezdomności, od roku 2014 do 2021

Tabela nr. 2. Pomoc osobom z tytułu bezdomności

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób, którym udzielono schronienia	87	84	91	61	60	46	38	44
Liczba osób objętych pomocą z powodu bezdomności	99	101	97	65	74	65	73	76

Źródło: dane OPS

Charakterystyczną cechą osób bezdomnych w Gminie Chrzanów jest fakt, że w przeważającej mierze grupę tą stanowią ciągle te same osoby. Zatem można stwierdzić, że bezdomność w Gminie Chrzanów ma charakter długotrwały (przewlekły) będący efektem kumulacji różnych negatywnych zjawisk takich jak: bezrobocie, choroba i uzależnienia. Pokazuje to również, jak trudne jest wychodzenie z bezdomności i aby się to udało konieczna jest interdyscyplinarna pomoc angażująca różne instytucje pomocowe.

Osoby bezdomne oprócz schronienia mogą także skorzystać z innych form wsparcia, takich jak:

- Odzież
- Posiłek
- Poradnictwo
- Opieka zdrowotna
- Praca socjalna

Ponadto działania na rzecz osób bezdomnych podejmowane przez Gminę Chrzanów możemy podzielić ze względu na ich funkcje odnoszące się do różnych faz bezdomności. I tak w obrębie pracy z osobami zagrożonymi bezdomnością oraz osobami bezdomnymi możemy wyróżnić:

1. **Działania o charakterze profilaktycznym** – przeciwdziałanie bezdomności w postaci pogłębionej pracy socjalnej i świadczeń finansowych
2. **Działania opiekuńczo – osłaniające** – rozwiązujące doraźne problemy zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych w zakresie udzielenia schronienia, wsparcia finansowego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, działań w zakresie integracji społecznej
3. **Działania reintegracyjne i resocjalizacyjne** – ukierunkowane na zmianę umożliwiającą powrót osoby bezdomnej do społeczeństwa – wsparcie finansowe, działania w zakresie pogłębionej pracy socjalnej nakierowanej na pomoc w znalezieniu pracy zawodowej, wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

Projekt „Nowy Rozdział”

1. Aktywizacja osób bezrobotnych

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w roku 2021 współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Chrzanowie w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych.

2. Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne, to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Prace te odbywają się bez nawiązania stosunku pracy ani umowy o pracę. Organizowane są one przez Urząd Miejski w Chrzanowie na terenie Gminy Chrzanów. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą, a gminą Chrzanów.

W 2021 roku w pracach społecznie użytecznych uczestniczyło łącznie **15 osób**. Do podjęcia prac społecznie użytecznych osoby bezrobotne zgłoszone zostały przez pracowników socjalnych Ośrodka. Osoby wytypowane zobowiązane są do wykonania prac społecznie użytecznych w wymiarze do 10-ciu godzin tygodniowo. Miesięczne świadczenie pieniężne dla osoby wykonującej prace społecznie użyteczne wypłaca Urząd Miejski w Chrzanowie.

3. Realizacja projektu „Nowy Rozdział”

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w okresie 02.01.2019 – 31.03.2022 r. realizuje projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 „Nowy Rozdział”. Projekt skierowany jest do 48 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Celem realizowanego projektu jest podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej 48 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Gminie Chrzanów poprzez zastosowanie kompleksowej, indywidualnie dobranej ścieżki wsparcia w okresie do 31.03.2022 r.

W 2021 roku w projekcie wzięło udział **23 osoby** zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie realizowane było poprzez zadania:

1. Identyfikacja potrzeb uczestników, na podstawie której opracowana została Indywidualna Ścieżka Reintegracji.
2. Usługi aktywnej integracji w postaci m.in.:
  - a) warsztatów psychospołecznych,
  - b) warsztatów aktywnego poszukiwania pracy wraz z warsztatami z autoprezentacji (konsultacje indywidualne z fryzjerką i kosmetyczką),
  - c) warsztatów prowadzenia gospodarstwa domowego (gospodarowanie budżetem domowym, tanie zdrowe gotowanie, i pomoc przedmedyczna),
  - d) wsparcie Specjalisty reintegracji zawodowej zatrudnionego, w funkcjonującym w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie Klubie Integracji Społecznej (przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, przygotowanie dokumentów aplikacyjnych, kontakty z pracodawcami),
  - e) poradnictwo indywidualne w zakresie prowadzenia zdrowego stylu życia.
3. Praca socjalna, w postaci zatrudnienia pracownika socjalnego i świadczenia przez niego pracy socjalnej na rzecz Uczestników Projektu.
4. Świadczenia finansowe dla Uczestników/ Uczestniczek Projektu stanowiące wkład własny OPS w ramach projektu.

Spośród 23 uczestników i uczestniczek projektu z edycji 2021 roku 2 osoby podjęły zatrudnienie. Ze względu na panującą epidemię, część zaplanowanych na rok 2021 nie udało się zrealizować w terminie. Wydatki w ramach projektu poniesione w 2021 roku:

Tytuł projektu	Wartość wkładu własnego	Kwota dofinansowania	Wydatki kwalifikowalne
„Nowy Rozdział”	20.170,00	185.233,53	207.403,53

Od stycznia 2021 do września 2021 r. roku został zrealizowany projekt „*Nowe standardy pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie*”.

Celem projektu było podniesienie efektywności działań Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie i zwiększenie podmiotowości odbiorcy pomocy poprzez wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od świadczenia pracy socjalnej i usług w okresie 01.01.2020 – 30.09.2021 r.

Działania zrealizowane w projekcie w 2021 roku ::

- Funkcjonowanie Kącika Malucha, w którym na czas uczestnictwa rodziców w zajęciach organizowanych przez OPS, mogą spędzić czas
- wdrożenie nowego modelu funkcjonowania w OPS poprzez szkolenia podnoszące kompetencje zawodowe pracowników socjalnych, wizytę studyjną do MOPS Maków Podhalański,
- stały monitoring wprowadzonych zmian przez Zespół ds. wdrażania modelu,
- podsumowanie działań w raporcie podsumowującym realizację projektu i wdrożenie zmian organizacyjnych.

Wartość dofinansowania: 445 325,00 zł. W 2021 roku wydatkowano 169.497,06 zł. Projekt w całości finansowany ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja i Rozwój 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej

Nową formą wsparcia oferowaną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w roku 2021, było realizowanie programu **Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej**. Program był realizowany od 8.06.2021 r. do 31.12.2021 r., a całkowity koszt realizacji wynoszący 38 513,63 zł był finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Wsparciem w ramach usługi AOODN objęto 6 podopiecznych w tym:

- 2 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki – w ramach programu zrealizowano 301 godzin usługi
- 3 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności – w ramach programu zrealizowano 487 godzin usługi
- 1 osoba z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – w ramach programu zrealizowano 166 godzin usługi

Ogólna liczba wykonanych godzin usługi asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w roku 2021 wyniosła 954 godziny. Powyższa usługa była realizowana przez 4 asystentów zatrudnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej na umowę zlecenie.

Głównym celem Programu było wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia skierowanego do

- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego, które wymagają usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym.
- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz

Priorytetowymi założeniami programu są:

- 1) możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystenta przy wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym;
- 2) ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz stymulowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności i umożliwienie realizowania prawa do niezależnego życia;
- 3) przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności np. poprzez udział w wydarzeniach społecznych, kulturalnych, rozrywkowych czy też sportowych;
- 4) zwiększenie wsparcia świadczonego przez asystentów uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (ASPE) w zakresie wsparcia niepełnosprawnych uczniów, także w innych wymiarach życia i funkcjonowania społecznego.

W ramach realizowanego programu Uczestnicy objęci wsparciem przez asystentów mogli skorzystać z następujących form wsparcia:

- wyjściu, powrocie lub dojeździe do wskazanych przez uczestnika miejsc, w tym wizyty u lekarzy, specjalistów, ośrodkach zdrowia czy szpitalu.
- zakupach z zastrzeżeniem czynnego udziału uczestnika Programu, obejmujących zarówno zakupy codzienne jak i te wynikające z konkretnych okoliczności np. święta, rodzinne uroczystości, zakupy specjalistycznego sprzętu itp.

- załatwianiu spraw urzędowych oraz związanych z codziennym funkcjonowaniem np. wizyta na poczcie,
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami zarówno pomocowymi jak i sąsiedzkim, które w sposób aktywny mogłyby uczestniczyć w codziennym życiu osoby,
- korzystania z dóbr kultury w tym; wyjście do kina, teatru, muzeum, parku, czy na kiermasz okolicznościowy,
- wykonywaniu codziennych czynności, a więc pomoc w sytuacjach dnia codziennego, które wpływają na komfort osoby i ogólne poczucie dobrostanu psycho – fizycznego.

Monitorując realizację usługi można było zauważyć ogromną potrzebę takiej formy wsparcia. Wszystkie osoby, u których realizowano usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej wyrażały ogromne zadowolenie z oferowanego wsparcia oraz dużą potrzebę kontynuowania usługi. W rozmowie osoby deklarowały dużą poprawę komfortu życia oraz znaczne ułatwienie codziennego funkcjonowania. W związku z powyższym program będzie kontynuowany w roku 2022.

IV. Działania o charakterze wspierającym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Wsparcie w formie asystenta rodziny zostało wprowadzone Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W tym akcie uregulowane zostały również najważniejsze aspekty (w tym: wymagania formalne, cele i zakres zadań, sposób finansowania). Instytucja asystenta rodziny jest także wspomniana w *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*, gdzie podkreślono szczególną wagę tej formy wsparcia, jako usługi kierowanej do rodziny wychowującej dziecko¹. Z punktu widzenia instytucji asystenta rodziny, przełomowym momentem było nałożenie na gminy z początkiem 2015 r. obowiązku zapewnienia usługi asystenta rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze. W latach wcześniejszych zatrudnianie asystentów rodzin było bowiem działaniem fakultatywnym gminy. We wspomnianym już na wstępie *Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji* rodzina wskazana jest jako główny adresat działań, gdzie jako nadrzędne zadanie określono „troskę o osoby, rodziny i całe środowiska lokalne doświadczające deprywacji, często wielorakich, i w związku z tym narażonych na wykluczanie zarówno z rynku pracy jak i z innych obszarów życia społecznego”². W tymże samym dokumencie zwrócono także uwagę na ogromną rolę rodziny w prawidłowym rozwoju dziecka i konieczności pomagania jej w przezwyciężaniu trudności opiekuńczo – wychowawczych, jako kluczowego elementu „najlepszym przykładem faktycznej usługi kierowanej do rodziny wychowującej dziecko jest pomoc asystenta rodziny, który aktywnie wspiera rodzinę wychowującą dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, w tym pomoc rodzicom ubiegającym się o odzyskanie pełni władzy rodzicielskiej, o ile jest to zasadne”.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie realizuje usługę asystenta rodziny od 2012 roku. Dyrektor Ośrodka Zarządzeniem Nr 60/2017 z dnia 24 sierpnia 2017 roku wprowadził procedurę przydzielenia asystenta rodziny, działań podejmowanych przez asystenta i pracownika socjalnego na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

---

¹ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, s. 18

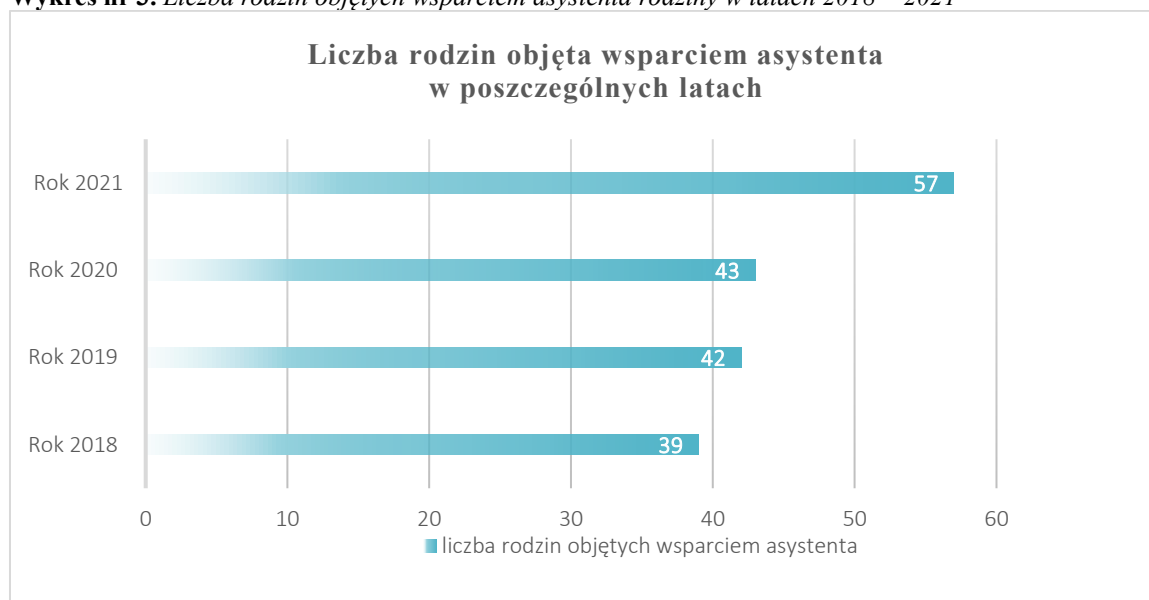
² Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, s. 27

W Ośrodku w roku 2021 zatrudnionych było 4 asystentów rodziny (asystenci zatrudnieni na umowę o pracę w trybie czasu zadaniowego). W roku 2021 r. asystenci rodziny objęli wsparciem **57 rodzin** (w tym 1 rodzina z ustawy „Za Życiem”), w których wychowywało się **92 dzieci** (w roku 2018 – wsparciem objęto 39 rodzin, w których wychowywało się 74 dzieci, w roku 2019 – wsparciem objęto 42 rodziny w których wychowywało się – 85 dzieci, w roku 2020 – wsparciem objęto 43 rodzin, w których wychowywało się 74 dzieci).

Na podstawie tych danych możemy zobaczyć, iż usługa asystenta rodziny jest coraz bardziej potrzebna, a wsparcie asystenta nierzadko jest jedyną formą pomocy, która pozwala pozostać dzieciom w środowisku przy niewydolnym systemie rodzinnym.

Wykres nr 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2018 – 2021

Źródło: dane OPS

W 2021 roku na podstawie postanowienia Sądu realizowano usługę w **31 rodzinach**. Powyższe dane wskazują, że niska jest motywacja rodzin do zmiany i niski poziom zaangażowania w poprawę swojej sytuacji życiowej. Rodziny kierowane są głównie na podstawie postanowienia sądu lub w sytuacji, kiedy wszelkie inne formy wsparcia nie przynoszą efektów. Takie podejście przyczynia się, do jakości współpracy z asystentem rodziny, jak również coraz częściej podejmowania przez asystentów rodziny działań zaradczych, interwencyjnych. Istotne jest zatem wskazywanie rodzin do pracy z asystentem rodziny przez instytucje (placówki oświatowe, służbę zdrowia, poradnie psychologiczno – pedagogiczne), które są w bezpośrednim kontakcie z dzieckiem i rodziną na etapie wczesnej fazy sytuacji problemowej.

W 2021 roku zakończono pracę z **19** rodzinami. Powodem zakończenia pracy z rodziną przez asystenta rodziny były następujące przyczyny:

- osiągnięcie efektów – 10 rodzin,
- zaprzestanie współpracy przez rodzinę – 3 rodzin,
- brak efektów pracy – 5 rodziny,
- zmiana metody pracy – 1.

Wykres nr. 4. Powody zakończenia pracy z rodziną przez asystenta rodziny.

Źródło: dane OPS

Asystenci rodziny w roku 2021 wraz z rodzinami sporządzili **74** plany pracy, zawierające cele pracy, metody i narzędzia ich realizacji, zakres odpowiedzialności poszczególnych osób za ich realizację oraz czynniki sprzyjające lub utrudniające realizację planu.

Asystentura rodziny pełni ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Niezależnie od pracowników socjalnych, asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Zadaniowy czas pracy asystenta służy realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Rola asystenta rodziny ma istotne znaczenie już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. W pierwszej kolejności osoba pełniącą tą funkcję dba o rozwiązanie

podstawowych problemów socjalnych rodzin – mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych, czy prawnych. Ponadto pomaga również w rozwiązywaniu problemów podopiecznych i w razie potrzeby kieruje ich do odpowiednich specjalistów. Asystenci rodziny współpracując z rodziną realizują w szczególności zadania polegające na:

- pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny – prowadzenie gospodarstwa domowego,
- pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalno – bytowych (przy współpracy z pracownikiem socjalnym rodziny),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów emocjonalno – psychologicznych, prawnych (przy współpracy ze specjalistami zatrudnionymi w Ośrodku tj. psycholog, prawnik instruktor terapii uzależnień, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie),
- pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych z dziećmi, pomoc w kształtowaniu prawidłowych wzorców rodzicielskich,
- wspieraniu inicjatyw i aktywności społecznej rodziny,
- motywowaniu do podnoszenia kwalifikacji zawodowych członków rodziny, utrzymanie bądź aktywne poszukiwanie pracy,
- pomocy w kształtowaniu prawidłowych postaw społecznych, prowadzenie indywidualnych konsultacji, rozmowy dyscyplinujące, profilaktyczne i motywujące, treningi (czystości, budżetu, postaw rodzicielskich, zawodowe, poczucia własnej wartości itp.).

Rok 2021 przez nadal obowiązujące obostrzenia wynikające ze stanu epidemii był bardzo trudny dla pracy asystentów. Ograniczony kontakt społeczny wymusił zarówno na asystentach, jak i współpracujących z nimi rodzinach, opracowanie nowego modelu współpracy. Niemożność nawiązania bezpośredniego kontaktu znacząco wpłynęła na zbudowane więzi z rodziną, zakres udzielanego wsparcia i rodzaj problemów pojawiających się w rodzinie. Asystenci rodziny pracowali w okresie największych obostrzeń sanitarno – epidemicznych w oparciu o:

- utrzymywanie kontaktu telefonicznego przez komunikatory społeczne,
- omówienia bieżącej sytuacji i funkcjonowania rodziny oraz pojawiających się problemów i wyzwań,
- oceny ryzyka wystąpienia zagrożenia w rodzinie, w szczególności dotyczącego dzieci,

- ustalenie bieżącego planu działania na rzecz rodziny i dzieci, dostosowanego do zaistniałej sytuacji,
- ustalenie zakresu i sposobu współpracy oraz wymiany informacji z uwzględnieniem ograniczeń kontaktów osobistych,
- nawiązanie kontaktu i współpraca z innymi specjalistami, zaangażowanymi w pracę z rodziną, np. kuratorem, dzielnicowym, pedagogiem szkolnym w celu monitorowania sytuacji rodziny.

W roku 2021 na realizację zadania zatrudnienia asystentów rodziny wydano kwotę 197 247,31 zł. Uzyskano także środki w ramach programu Asystent Rodziny na rok 2021 z Funduszu Pracy z przeznaczeniem na wypłatę jednorazowego dodatku do wynagrodzenia asystentów rodziny w wysokości 7 000 zł, (wkład własny 4 661,85 zł). Celem dofinansowania jest pomoc w realizacji zadań wykonywanych przez asystentów rodziny, w tym również realizacji przez asystentów rodziny wsparcia, o którym mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, co czyni asystenta rodziny ważnym ogniwem w systemie wsparcia rodziny.

Kolejnym elementem wpisującym się w działania pomocowe rodzin przeżywających trudności są Rodziny Wspierające. Stanowią one instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych oraz zastępczych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. Niemniej gmina ma obowiązek zawrzeć umowę z rodziną, w której zostaną zdefiniowane koszty, które podlegają zwrotowi. W 2021 r. w ramach tego zadania na terenie Miasta Chrzanów nie szkolono rodzin wspierających i nie podpisano ani jednej umowy. Trudność w realizacji tego zadania polega na tym, że rodziny nie są zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny wspierającej. Dużą rolę w takim stanie rzeczy niewątpliwie odgrywa fakt, iż pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne, zatem wymaga od ewentualnych osób chcących pełnić tę funkcję rzeczywistego oddania i bezinteresownej chęci niesienia pomocy.

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Następną formą wsparcia, którą mogli uzyskać mieszkańcy Gminy Chrzanów, była możliwość pobytu małoletnich dzieci w placówkach wsparcia dziennego. Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie dysponuje dwoma placówkami wsparcia dziennego tj. Świetlica Środowiskowa i Świetlica Terapeutyczna. Łącznie w placówkach jest 90 miejsc. W roku 2021 z zajęciach w świetlicy skorzystała następująca liczba dzieci:

- w zajęciach w Świetlicy Środowiskowej uczestniczyło **34 dzieci**,
- w zajęciach w Świetlicy Terapeutycznej uczestniczyło **16 dzieci**.

Świetlica Środowiskowa i Terapeutyczna są placówkami wsparcia dziennego dla dzieci, otwarte w godzinach od 14:00 do 18:00 w dni powszednie tj. od poniedziałku do piątku. Podczas pobytu dzieci mają zapewnione opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz możliwość rozwoju własnych zainteresowań. Placówka realizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne. Prowadzona jest także terapia pedagogiczna i psychologiczna.

Świetlica Terapeutyczna i Środowiskowa działające przy Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie są miejscem, w którym organizowane są różnorodne zajęcia mające na celu:

- 1) wspieranie rodziny przez objęcie dziecka działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi i edukacyjnymi,
- 2) współdziałanie z wychowankami ich rodzinami oraz odpowiednimi organami i instytucjami w celu tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi dzieci i młodzieży,
- 3) pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych,
- 4) prowadzenie terapii i socjoterapii, wyrównywanie braków szkolnych, kształtowanie nawyków i zachowań prozdrowotnych, nabywanie umiejętności samoobsługowych, podnoszenie poczucia własnej wartości, kształtowanie właściwych postaw w stosunku do rówieśników oraz osób dorosłych.

Zajęcia tematyczne prowadzone w świetlicy przez wychowawców w roku 2021:

1. Dydaktyczno – wyrównawcze (pomoc w odrabianiu zadań domowych, ćwiczenia dydaktyczne, gry edukacyjne itp.
2. Profilaktyczne – prowadzenie pogadanek na temat szkodliwości środków uzależniających, organizowanie konkursów i quizów w powyższej tematyce, prowadzenie zajęć na temat asertywności, przygotowanie dzieci do udziału w akcjach profilaktycznych m.in. Majówka Świetlic Gminy Chrzanów oraz Jesienny Rajd „Papieskim Szlakiem”.

3. Sportowo – rekreacyjne (zajęcia prowadzone na Sali gimnastycznej, boisku organizowanie pieszych wycieczek, nauka gry w ping – ponga)
4. Muzyczne – gra na instrumentach perkusyjnych w ramach przygotowań do występów okolicznościowych, nauka tańców integracyjnych.
5. Plastyczne – wykonywanie prac plastycznych różnymi technikami, przygotowywanie zaproszeń, kartek okolicznościowych, projektów plakatów imprez profilaktycznych, dekoracji, ozdób świątecznych itd.
6. Kulinarne – nauka przygotowywania posiłku, trening samoobsługowy.
7. Porządkowe – porządkowanie sali zajęć, sprzętu sportowego, prace porządkowe na terenie ośrodka.
8. Rozwijanie własnych zainteresowań, pasji i hobby (gry i zabawy świetlicowe).
9. Wakacyjne zajęcia rekreacyjne (wycieczki turystyczno – krajoznawcze, wyjścia do kin, spotkania edukacyjne w muzeum).

Dodatkowe działania terapeutyczne i socjoterapeutyczne realizowane w Świetlicy Terapeutycznej:

- udzielanie pomocy w eliminowaniu i rozwiązywaniu niepowodzeń szkolnych,
- łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie,
- eliminowanie zaburzeń w zachowaniu,
- podnoszenie kultury osobistej,
- wdrażanie do przestrzegania norm współżycia społecznego,
- rozwój talentów i uzdolnień,
- podnoszenie kompetencji językowych, umiejętności werbalizowane własnych myśli,
- pobudzanie wyobraźni, fantazji, humoru,
- rozwijanie umiejętności koncentracji uwagi, rozwijanie percepcji wzrokowej i słuchowej,
- pomoc w podnoszeniu samooceny, nauka pozytywnego myślenia, umiejętności wyrażania siebie, komunikowania swoich myśli i uczuć.

Zadania realizowane przez pedagoga:

- praca indywidualna – rozmowy indywidualne z dziećmi w celu rozeznania ich sytuacji rodzinnej, socjalno – bytowej, szkolnej, poznanie zainteresowań, określenie poziomu podstawowych umiejętności szkolnych, rozpoznanie ewentualnych trudności,
- praca grupowa – zajęcia integracyjne, treningi umiejętności poznawczych, arteterapia).

Zadania realizowane przez logopedę:

- komunikowanie się z otoczeniem w sposób werbalny i pozawerbalny,
- kształtowanie prawidłowej mowy poprzez korygowanie zaburzeń w zakresie strony fonetycznej, leksykalnej, gramatycznej,
- stymulowanie opóźnionego rozwoju mowy,
- doskonalenie wymowy już ukształtowanej,
- wdrażanie do praktycznego wykorzystania nawyków poprawnej wymowy przyswojonej w czasie ćwiczeń,
- usprawnianie techniki czytania,
- wdrażanie dzieci do obcowania z literaturą i sztuką oraz twórczej aktywności słownej.

Zadania realizowane przez psychologa:

- kształcenie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania problemów, nazywania i kontrolowania emocji,
- trening umiejętności społecznych,
- rozwijanie umiejętności autoprezentacji, komunikacji, współpracy w grupie,
- zapobieganie zjawiskom agresji, wykluczenia społecznego,
- wzmacnianie pozytywnych cech osobowości, podnoszenie samooceny wychowanków, motywowanie do działania.

Ponadto do zadań świetlicy należy propagowanie zdrowego stylu życia oraz udział w życiu kulturalnym. Zadania te realizowane są poprzez organizowanie imprez profilaktycznych przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań gminy należy również współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi koszty w wysokości:

- a) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- b) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- c) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, to kolejny obszar, który jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Koszty poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w roku 2021 wyniosły: w łącznej kwocie **761 624 zł.** (w 2018 r. – 569 125,29 zł w 2019 r. wynosiły – 596 270,11 zł., w 2020 r. wynosiła – 687 128,95). Na instytucjonalną pieczę zastępczą przeznaczono kwotę **458 332,31 zł,** a koszty związane z rodzinną pieczą zastępczą wynosiły **288 207,03 zł.**

W roku 2021 w pieczy zastępczej było umieszczonych **32 dzieci** (w latach poprzednich: 2018 r. – 20 dzieci, 2019 r. – 27 dzieci, a w 2020 – 21 dzieci). Na dzień 31.12.2021 roku w pieczy zastępczej przebywało **86 dzieci** w tym w instytucjonalnej pieczy zastępczej – 23 dzieci, a w rodzinnej pieczy zastępczej – 63 dzieci. W minionym roku usamodzielniało się 1 dziecko, 5 dzieci została poddanych procesowi adopcji, 1 umieszczono w pieczy zastępczej u rodziny, 7 dzieci wróciło do rodziny biologicznej.

W tym miejscu należy zaznaczyć, iż koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej, w których partycypuje OPS w głównej mierze zależą od czynników takich jak: rotacja dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (np. zmiana formy umieszczenia z instytucjonalnej na rodzinną i odwrotnie, przyjęcie małoletniego do placówki lub zakończenie pobytu) oraz zmieniającej się miesięcznej kwocie utrzymania dziecka w placówce bądź rodzinie zastępczej. Warto także zaznaczyć, iż z roku na rok kwoty te są wyższe, gdyż wzrasta procentowy udział partycypowania w kosztach utrzymania gminy z 10% na 30% ora z 30% na 50%.

Na Ośrodku Pomocy Społecznej spoczywa także obowiązek sporządzania sprawozdań zwany przez ustawodawcę sprawozdawczością. W roku 2021 sporządzone zostały 2 sprawozdania jednorazowe i 2 resortowe/systemowe, które zostały przesłane za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej CAS. Sprawozdania jednorazowe dotyczyły: harmonogramu realizacji zadania „Asystent Rodziny 2020” - kwota przyznanej dotacji z rozbiciem na miesiące, okresy zatrudnienia asystenta rodziny. Realizacji „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2021 oraz realizacja zadań przez asystentów rodziny. Sprawozdania resortowe dotyczyły: spraw rzeczowo – finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie w swoich działaniach stara się wykorzystać wszystkie dostępne instrumenty, aby móc wypełniać prawidłowo swoje zadania, o czym świadczy fakt, iż co rocznie otrzymuje dotację do zatrudnienia asystenta rodziny (dotacja w sposób ciągły jest przyznawana od 2012 r.).

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, to kolejny obszar, który wpisuje się w realizację zapisów Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną prowadzi monitoring, który wynosi do 3 miesięcy. Do monitorowania asystent rodziny wykorzystuje tzw. *Kartę monitorowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta rodziny*, na których zapisuje się: datę wizyty, opis wizyty, uwagi (w razie potrzeby). W 2021 r. liczba rodzin objętych monitoringiem po zakończeniu pracy z asystentem rodziny wynosiła **9**, tym samym realizowano zapis art. 15 ust 1 pkt. 16 w/w ustawy mówiący o monitorowaniu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy asystenta.

Rodzina przeżywająca trudności o charakterze opiekuńczo – wychowawczym lub będąca w kryzysie na skutek wydarzenia, które zachwiało jej homeostazę, może skorzystać także w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie ze specjalistycznego wsparcia, zatrudnionych specjalistów takich jak: psycholog, prawnik, starszy instruktor terapii, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy czy pracownik socjalny. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone jest przez Dział Pracy Socjalnej, Usług i Profilaktyki w formie; konsultacji, porad, wsparcia, spotkania wspierającego, interwencji.

W roku 2021 Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie udzielił następującego rodzaju wsparcia:

- wsparciem psychologicznym – objęto **49 osoby** (liczba konsultacji – 218),
- wsparciem starszego instruktora – objęto **177 osoby** (liczba konsultacji – 520),
- wsparciem rodzinnym – **objęto 44 osoby** (liczba konsultacji – 291)
- wsparcie specjalisty ds. przemocy – objęto **68 osoby** (liczba porad – 360),
  - ✓ w grupie terapeutycznej dla osób doznających przemocy uczestniczyło – **6 kobiet** (20 spotkań)
  - ✓ w grupie wsparcia uczestniczyło – **26 kobiet** (28 spotkań),
- w grupie intensywnej terapii indywidualnej uzależnienia od alkoholu uczestniczyło – **31 osób**, a w terapii grupowej – **19 osób** (41 spotkań),
- z poradnictwa prawnego skorzystało – **31 osób** (liczba konsultacji – 41).

V. Rozwój działań zapobiegających zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym w rodzinie.

Współczesność naznaczona jest obecnością wielu zjawisk wyzwalających poczucie zagrożenia i lęku społecznego niemal we wszystkich sferach ludzkiego życia. Rozprzestrzeniający się kryzys gospodarczy i ekonomiczny będący rezultatem pandemii, tempo rozwoju cywilizacyjnego oraz przeobrażenia w sferze społeczno – kulturalnej, burzą dotychczasowe układy społeczne, zaburzając funkcjonowanie wielu rodzin.

Kryzys jest immanentną cechą życia człowieka wyznaczającą jego linię rozwoju, określaną zwykle jako punkt zwrotny, przełom, załamanie, poważne naruszenie stanu równowagi, zachwianie czy gwałtowne przesilenie. W sytuacji kryzysu człowiek przeżywa stres, który w zależności od kontekstu sytuacyjnego, wagi stawianych sobie celów oraz możliwości, zdolności i cech psychofizycznych może być obezwładniający, mobilizujący, bądź też destruktywny. Pojawienie się poczucia zagrożenia i towarzyszącego mu lęku sprawia, że człowiek odczuwa silny dyskomfort, którego wyzbycie się wymaga zmiany zastałej sytuacji. Podejście systemowe analizuje kryzysu rodziny nie tylko na poziomie wewnętrznym, ale także w sieci jej relacji z systemami ją otaczającymi. W świetle teorii systemów rodzina dąży do utrzymania określonej stałości struktury w celu zachowania własnej tożsamości, ale działając, oscyluje stale pomiędzy constans i zmianą, co wymaga posiadania przez nią zdolności do elastycznego dostosowywania się do granicznych warunków zmienności. Każde wejście systemu rodzinnego w stan kryzysu powoduje utratę jego homeostazy, ale równocześnie aktywuje proces jego modyfikacji. W przypadku pomyślnego rozwiązania sytuacji kryzysowej, struktura rodziny przekształca się w nową, bogatszą o minione doświadczenia, a funkcjonowanie jej systemu powraca do równowagi. Jeżeli jednak kryzys nie zostanie pokonany, pojawiają się poważne zaburzenia życia rodzinnego, w tym zaburzenia emocjonalne i behawioralne członków rodziny, co najmocniej odbija się na jej najmłodszych członkach – dzieciach. Brak skutecznych umiejętności w radzeniu sobie z kryzysami wynika zazwyczaj z wadliwego przebiegu procesów socjalizacji i wychowania, zaburzeń w komunikacji wewnątrzrodzinnej, patologicznych postaw i zachowań członków rodziny. Kryzys dotyka najczęściej te rodziny, których członkowie posiadają niewystarczające umiejętności radzenia sobie z sytuacją problemową, gdy wykazują brak lub niedostatek wiedzy, niski poziom kompetencji społecznych, bezradność.

Kryzys jest najczęściej rezultatem sytuacji, z którą rodzina samodzielnie nie umie sobie poradzić, co ciekawe nie zawsze jest to sytuacja negatywna. Każda zmiana w systemie rodzinnym w momencie, kiedy nie jest on na nią przygotowany, może doprowadzić do kryzysu lub jego spiętrzenia. Zatem zapobieganie sytuacjom kryzysowym oraz zagrożeniom, które mogą kryzys wywołać, powinno być priorytetowym działaniem gminy na drodze we wspieraniu i ochronie rodzin.

Jednym z najtrudniejszych, a zarazem najbardziej destrukcyjnych kryzysów, jaki może dotknąć rodzinę, jest przemoc domowa. Sytuacją pandemii jeszcze bardziej spotęgowała zagrożenia. Praca zdalna lub okresowy brak aktywności zawodowej rodziców, stałe przebywanie dzieci w domu w związku z nauką zdalną, a także ograniczenia w bezpośrednich zewnętrznych kontaktach społecznych powodują, że relacje społeczne członków rodziny odbywają się prawie wyłącznie w ramach kontaktów wewnątrzrodzinnych. Sytuacja taka stanowi wyzwanie dla rodzin i może stwarzać zagrożenie, ujawnienia się lub pogłębienia negatywnych zjawisk w relacjach rodzinnych takich jak; agresja, przemoc, nadużywanie środków psychoaktywnych. Wspólne, stałe przebywanie w jednym miejscu osób stosujących przemoc oraz członków rodziny, do których zachowania te są kierowane powoduje nawarstwianie się atmosfery strachu, lęku, braku poczucia bezpieczeństwa, bezsilność, która może przerodzić się w depresję a nawet zachowania suicydalne.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikające z realizacji zadań Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chrzanów realizuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą.

Zarządzeniem Nr B.120.174.2019 Burmistrza Miasta Chrzanowa z dnia 13 września 2019 został powołany Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Chrzanów w składzie: 2 przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie, przedstawiciel Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie, przedstawiciel Stowarzyszenie „Supelek” na rzecz Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie, przedstawiciele 5 Szkół Podstawowych w Chrzanowie, przedstawiciel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie, 2 przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie rejonowym w Chrzanowie, przedstawiciel Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie, przedstawiciel zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji

w Chrzanowie.

W ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego w roku 2021 r. zorganizowano **5 spotkań**. W 2021 roku powołano 87 grup roboczych i prowadzono **149 kart** (w roku w 2018 było ich – 100, w 2019 – 116, a w 2020 - 109) w tym 64 wszczętych procedur w latach poprzednich i kontynuowanych w roku 2021 oraz 85 procedur wszczętych w roku 2021. W roku 2021 wszczęto 85 procedur NK, w tym założonych przez: pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej – 33 kart, pracowników Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej – 7 kart, Powiatową Komendę Policji – 45 karty, oświata oraz służba zdrowia – 0 kart.

W roku 2021 zakończono ogółem 110 procedur „Niebieskie Karty”, w tym:

- 78 kart z powodu ustania przemocy w rodzinie, z czego 51 kart było wszczętych w 2020 roku i kontynuowanych w roku 2021,
- 32 karty z powodu braku zasadności podejmowania działań, z czego 11 kart było wszczętych w 2020 roku i kontynuowanych w roku 2021.

Pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objęto łącznie **136 rodziny**, tj. **409 osób**.

Mając na względzie wysokie ryzyko wystąpienia negatywnych konsekwencji stanu epidemicznego dla funkcjonowania rodziny, a szczególnie dzieci w okresie ograniczenia bezpośredniego kontaktu z rodzinami, koordynatorzy NK w szczególny sposób realizowali swoje zadania. Położyli szczególny nacisk na zadbanie o najmłodszych członków rodziny, diagnozując sytuację dziecka w taki sposób, aby w możliwie najskuteczniejszy sposób udzielić pomocy. W pracy z rodziną doświadczającą przemocy, w której znajdowało się małe dziecko podejmowano następujące działania:

- powoływano do składu GR przedstawiciela oświaty,
- diagnozowano sytuacje rodziny za szczególnym uwzględnieniem sytuacji dziecka,
- planowano działania z dzieckiem i wobec dziecka,
- zwracano się do placówek oświatowych o opinię zawierającą zarówno informację o wynikach w nauce, jak i sposobie funkcjonowania dziecka w okresie nauki zdalnej, relacjach z rówieśnikami, o sposobie kontaktów z rodzicami dziecka,
- proszono o potwierdzenie wizyty dziecka u specjalistów, dostarczenie opinii z poradni, ośrodka zdrowia,
- koordynatorzy NK kontaktowali się ze szkołą, innymi osobami znaczącymi dla dziecka będących dla niego wsparciem (dziadkowie, dorosłe rodzeństwo).

Wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową na terenie Gminy Chrzanów realizuje także Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy Osobom Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, który działa w ramach struktury organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej. Punkt zapewnia nieodpłatne, specjalistyczne usługi oraz wsparcie: psychologiczne, socjalne oraz prawne na rzecz osób i rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji kryzysowej, spowodowanej wystąpieniem przemocy domowej. Działania Punktu są nakierowane na pracę z osobami i rodzinami borykającymi się z problemem przemocy w rodzinie, które nie są w stanie rozwiązać trudnej sytuacji życiowej, wykorzystując własne środki i możliwości.

W okresie pandemii działalność bezpośrednia Punktu została ograniczona, jednakże w to miejsce zostały uruchomione dodatkowe trzy linie telefoniczne, pod którymi doświadczeni pracownicy pełnili dyżur, udzielając informacji, wsparcia a w razie konieczności interweniując w środowisku. W roku 2021 w ramach Punktu udzielono następującą liczbę porad:

- rozmowy telefoniczne o charakterze pomocowym dla osób uzależnionych – 60 porad,
- rozmowy telefoniczne o charakterze pomocowym dla osób współuzależnionych – 16 rozmów
- porady z zakresu pomocy terapeutycznej dla osób doświadczających przemocy domowej – 68
- porady z zakresu pomocy psychologicznej – 4 porady
- poradnictwo socjalne dla osób doświadczających przemocy – 409 porad
- telefon zaufania – 11 rozmów

Kolejną formą wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys, którego rezultatem jest konieczność opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania jest możliwość pobytu w mieszkaniu chronionym. Zarządzeniem Nr B.0050.335.2016 Burmistrza Miasta Chrzanowa z dnia 1.09.2016 r. utworzono mieszkanie chronione z zasobów mieszkaniowych Gminy Chrzanów. Mieszkanie o powierzchni 77,27 m² zostało wyremontowane i wyposażone na potrzeby ofiar przemocy, rodzin w razie wystąpienia zdarzenia losowego w związku z wiekiem, chorobą, niepełnosprawnością lub trudną sytuacją życiową. W 2021 roku w mieszkaniu przebywało 7 osób tj. 3 osoby dorosłe i 4 dzieci. Osoby te skorzystały z pomocy w formie mieszkania chronionego ze względu na bezradność opiekuńczo – wychowawczą, bezdomność oraz niepełnosprawność.

W marcu 2018 roku powstało mieszkanie chronione – na podstawie Zarządzenia

Nr B.0050.46.2018 Burmistrza Miasta Chrzanowa z dnia 30.01.2018 r. Mieszkanie zostało wyposażone i umeblowane na potrzeby kolejnych osób. Od marca 2018 r. przebywają w nim 2 osoby, ze względu na stan zdrowia i wiek. Pobyt w mieszkaniu chronionym tych osób jest kontynuowany.

W ramach pobytu w mieszkaniu chronionym osoby mogą korzystać ze wsparcia pracownika socjalnego, mieszkania mają charakter treningowy. W mieszkaniu chronionym treningowym zapewnia się usługi bytowe oraz naukę, rozwijanie i utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pomocy w pełnieniu ról społecznych i integracji ze społecznością lokalną.

W celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań i zapobiegania kryzysom w rodzinie oraz sposobom pracy osób zaangażowanym w pomoc i wsparcie rodzinie, należy wspomnieć o pracownikach socjalnych, którzy nierzadko są pierwszym ogniwem pomocowym. W listopadzie 2018 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie złożył wniosek do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o dofinansowanie projektu Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój pod nazwą: „*Nowe standardy pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie*”, którego celem jest rozdzielenie postępowań administracyjnych od pracy socjalnej. Z dniem 1 stycznia 2020 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie rozpoczął realizację w/w projektu. Dnia 30.04.2020 r. Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie Zarządzeniem nr 24/200 wprowadził procedury prowadzenia pracy socjalnej oraz postępowania pracowników w Dziale Pracy Socjalne, Usług i Profilaktyki przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie. Natomiast 30.04.2020 roku Zarządzeniem nr 25/2020 Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie wprowadził procedurę załatwiania spraw dotyczących przyznawania świadczeń pieniężnych pomocy społecznej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie.

Prowadzenie pracy socjalnej po wdrożeniu modelu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych, ma bardzo różnorodny charakter. Od ogólnej pracy socjalnej na poziomie indywidualnego przypadku poprzez pogłębioną pracę socjalną i pracę socjalną metodą grupową, aż po zaawansowaną pracę socjalną, związaną z organizowaniem społeczności lokalnej. Istnieje jeszcze trzeci rodzaj zadań, polegający na reagowaniu na potrzeby bez rozpoznania sytuacji, planowania i oceny skuteczności. Tego typu zadania często nazywane działaniami pomocowymi są impulsem lub reakcją w kontakcie z klientem i ograniczają się do pojedynczych czynności typu udzielenie informacji lub krótkotrwałe wsparcie emocjonalne. Jest to rodzaj pracy interwencyjnej, który sprawdził się również

w sytuacji pandemii, kiedy trzeba podejmować szybkie, jednorazowe działania. W okresie obostrzeń sanitarno – epidemicznych, praca socjalna skupiała się wokół następujących działań:

1. Rozpoznawanie potrzeb wśród osób objętych kwarantanną i koordynowanie udzielonej pomocy.
2. Rozpoznawanie potrzeb u osób starszych i niepełnosprawnych i koordynowanie oraz/lub udzielanie pomocy zgodnie z potrzebami.
3. Rozpoznawanie potrzeb u rodzin doświadczających lub zagrożonych doświadczeniem przemocy w rodzinie. Monitorowanie ryzyka występowania przemocy i reagowanie zgodnie z sytuacją.
4. Rozpoznanie sytuacji i proponowanie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego.
5. Prowadzenie interwencyjnej pracy socjalnej (np. w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia dziecka).
6. Rozpoznawanie sytuacji, monitoring, wsparcie rodzin wieloprotblemowych, w których występują nasilone trudności opiekuńczo – wychowawcze nie objętych wsparciem Asystenta Rodziny
7. Udzielanie stałego wsparcia emocjonalnego osobie w kryzysie, prowadzenie pogłębionej pracy socjalnej.

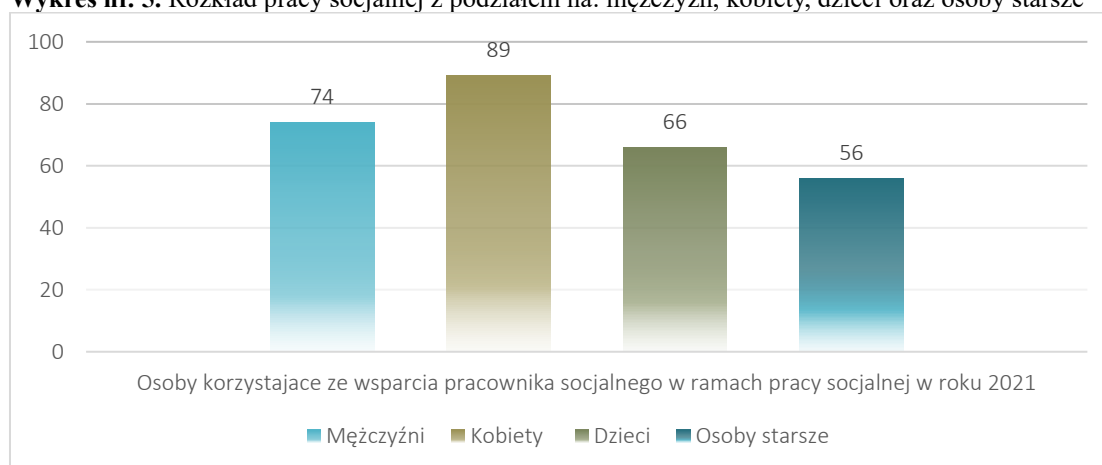
Tabela nr 4. Praca socjalna w roku 2021

	Działania Interwencyjne	Pogłębiona Praca Socjalna
Liczba rodzin objętych pomocą	23	102
Liczba osób objętych pomocą	41	188
Mężczyźni	14	60
Kobiety	16	73
Dzieci	11	55
Osoby starsze	13	43

Źródło. Dane OPS

W ramach pogłębionej pracy socjalnej w roku 2021 zostało objętych wsparciem pracownika socjalnego **125 rodzin** (w roku 2019 – 64 rodziny, w roku 2020 – 93 rodziny), w tym działaniami interwencyjnymi zostało objęte 23 rodziny tj. 41 osób), a pogłębiona pracą socjalną 102 rodziny tj. 188 osoby). W roku 2021 pracownicy działu Pracy Socjalnej Usług i Profilaktyki sporządzili 41 opinii do Sądu Rejonowego w Chrzanowie w celu podjęcia działań zmierzających do zapewnienia szeroko rozumianego dobra rodziny.

Wykres nr. 5. Rozkład pracy socjalnej z podziałem na: mężczyzn, kobiety, dzieci oraz osoby starsze

Źródło. Dane OPS

Pracownicy socjalni w sytuacji zagrożenia bądź powzięcia informacji o sytuacji kryzysowej monitorują środowisko rodzinne. Po stwierdzeniu, iż rodzina może doświadczać trudności opiekuńczo-wychowawcze przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy – zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny, na podstawie, której wnioskuje o przyznanie usługi asystenta rodziny, informuje właściwe instytucje o potrzebie wsparcia dla rodziny lub proponuje właściwą formę pomocy dla rodziny. W roku 2021 przeprowadzono **76** wywiadów na podstawie artykułu 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gdzie **28 rodzinom** została przyznana usługa asystenta rodziny, a **64 rodzin** skierowano do pogłębionej pracy socjalnej. W ramach pracy socjalnej sporządzono 41 opinii do Sądu Rejonowego w Chrzanowie.

Istotnym zadaniem w kolejnych latach będzie włączenie w działania pracowników placówek oświatowych (w szczególności: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe), które często w pierwszej kolejności mogą dokonać oceny ryzyka rodzin zagrożonych kryzysem, poprzez obserwację i kontakt z dzieckiem.

Kolejną bardzo trudną sytuacją kryzysową dla rodziny jest świadomość zagrożenia ciąży lub wiedza, iż poczęte dziecko urodzi się poważnie chore czy wręcz umrze tuż po porodzie. Naprzeciw takim zagrożeniom wychodzi Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”. W roku 2021 z tej formy pomocy skorzystała jedna rodzina. Z rodziną przeprowadzono wywiad, na podstawie którego opracowano kompleksowy plan pomocy i wsparcia.

W trosce o prawidłowe funkcjonowanie rodziny, plan pomocy obejmował następujące obszary:

- *Wsparcie informacyjne* – pomoc w dotarciu do ważnych informacji wspierających rodzinę na poziomie powiatu i województwa (adresy instytucji, organizacji pozarządowych, specjalistów), pomoc w złożeniu wniosku o wypłatę jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, pomoc w dotarciu do ważnych informacji z zakresu profilaktyki zdrowia.
- *Wsparcie emocjonalne* – dawanie komunikatów wspierających, okazywanie empatii, umożliwienie kontrolowanego wglądu w przeżywane emocje.
- *Wsparcie wartościujące* – wskazywanie, iż rodzina to wartość sama w sobie, wskazanie zasobów indywidualnych członków rodziny, wzmacnianie więzi wewnątrzrodzinnych, zwracanie uwagi na wartość kultury rodziny.

Wskazane wyżej etapy pracy mają służyć osiągnięciu indywidualnych korzyści dla rodziny.

Oczekiwany stanem jest: Przygotowanie Pani Anety do porodu i podjęcia roli matki.

- wybór odpowiedniej placówki specjalistycznej,
- dotarcie do istotnych treści z zakresu pielęgnacji i wychowania dziecka,
- stabilizacja socjalno – bytowa,
- ustalenie istotnych spraw formalnych z chwilą przyjścia na świat dziecka (wybór odpowiednich specjalistów, ustalenie ojcostwa)

Plan pomocy został sporządzony na okres; listopad 2021 r. – kwiecień 2022 r.

VI. Działania wspierające adresowane do dzieci i młodzieży.

Współpraca placówek oświatowych ze środowiskiem stanowi bardzo ważny element. Przedszkole czy szkoła nie jest samotną wyspą, ale ważną instytucją dla lokalnej społeczności. Otrzymuje od niej wsparcie, ale sama też ma wiele do zaoferowania. Większość szkół dobrze radzi sobie z realizacją programów profilaktycznych, niestety gorzej jest na linii współpracy; szkoła – rodzic – instytucje społeczne. Placówki oświatowe mogą mieć ogromny wpływ na dziecko czy młodzież. Prawidłowo prowadzone zajęcia, dostosowane do wieku i możliwości dziecka, ciekawy program adekwatny do sytuacji, czy wreszcie autorytet nauczyciela budowany na relacji zrozumienia, a nie zastraszania może w wielu przypadkach przynieść ogromne korzyści we wspieraniu dzieci i młodzieży. Korzyści te przekładają się na wzrost świadomości u dzieci i młodzieży dotyczącej negatywnych zjawisk (uzależnień, agresji, przemocy) i ich konsekwencji, umiejętności spędzania wolnego czasu i dbania o własne bezpieczeństwo.

Nie sposób przecenić dobrze prowadzonych programów wspierających i profilaktycznych w placówkach oświatowych do ich głównych wartości możemy zaliczyć, oprócz wyżej wymienionych:

- program profilaktyczny obliguje placówkę do przyglądania się samej sobie – problemom, potrzebom i zasobom,
- włącza i aktywizuje rodziców oraz środowisko lokalne w tym instytucje społeczne,
- motywuje nauczycieli do podnoszenia kompetencji zwłaszcza w obszarze wspierania dzieci i młodzieży,
- obliguje placówkę do oceny efektywności własnych działań wychowawczych i zapobiegawczych;

Pomimo licznych obostrzeń związanych ze stanem epidemii w roku 2021 placówkom oświatowym udało się zrealizować, ciekawe programy w zakresie wsparcia rodziny i dziecka. W głównej mierze działania placówek skupiły się na wewnętrznych prelekcjach, pogadankach, konsultacjach i indywidualnym wsparciu. Programy skierowane były zarówno do dzieci, jak i rodziców, co pokazuje świadomość szkół w obszarze wzajemnego współdziałania na linii rodzic – szkoła.

Realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny zadeklarowało 9 placówek przedszkolnych. W zakresie swoich działań placówki oferowały:

- udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dla dzieci oraz ich rodziców, poprzez indywidualne spotkania i grupowe wsparcie oraz spotkania z psychologiem,
- prelekcje na temat przemocy w rodzinie, podczas których uświadamiano dzieciom, co to jest przemoc, jak się wyraża i gdzie szukać pomocy w sytuacji kryzysowej,
- Opracowywanie kodeksu przedszkolaka oraz tablic motywujące dzieci do właściwych zachowań,
- Kodeks Prawa Dziecka – pogadanki na temat praw i obowiązków dziecka
- systematyczne edukowanie rodziców poprzez różne formy komunikacji; gazetki, komunikatory, strony internetowe,
- monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinie, zebrania z rodzicami,
- współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, PCPR, Policją, Kuratorami Sądowymi i innymi instytucjami wspierającymi rodzinę.

Dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi w Chrzanowie uczestniczyły w zajęciach wprowadzających elementy TZA (treningu zastępowania agresji) szczególnie w sytuacjach konfliktu oraz sytuacjach trudnych, wymagających odniesienia się do strategii radzenia sobie z silnymi emocjami. Przedszkolaki miły także możliwość uczestniczenia w zajęciach TUS (trening umiejętności społecznych) w formie grupowej oraz indywidualnej, celem nabywania umiejętności umożliwiających prawidłowe nawiązywanie oraz rozwijanie relacji interpersonalnych i kompetencji własnych.

Przedszkolaki z Przedszkola Nr 2 w Chrzanowie wraz z wychowawcami zorganizowały „Dzień Pluszowego Misia”, podczas którego w trakcie zabawy integrującej grupę omawiano właściwe zachowania i sposoby wyrażania emocji. Poruszono także kwestie dotyczące przyjaźni, tolerancji i współpracy w grupie. Dzieci wzięły także udział w teatryku pt. „Komputerowy zawrót głowy”, którego tematem było uczulenie dzieci na zagrożenia płynące z Internetu.

Ciekawą inicjatywą Przedszkola Samorządowego Nr 1 w Chrzanowie jest zorganizowanie cyklicznych zajęć o tematyce „Moja rodzina, mój dom, moje emocje”. Cykl spotkań dotyczy budowania wzajemnych relacji, szacunku wobec siebie i innych, umiejętności odróżniania dobra od zła oraz sposobu reagowania na złość własną i innych.

Jeżeli chodzi o szkoły podstawowe, to 11 placówek z terenu Gminy Chrzanów zadeklarował realizację Gminnego Programu Wsparcia Rodziny. W zakresie swoich oddziaływań podejmowały takie działania jak:

- profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie poszerzania wiedzy na temat zjawiska przemocy prowadzona przez pedagoga i psychologa szkolnego,
- stała pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji uczniów, podejmowanie środków zaradczych, kierowanie w razie konieczności do specjalisty,
- rozmowy indywidualne i grupowe na temat przemocy, jej rodzajów przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania wsparcia i pomocy w sytuacji zagrożenia,
- udział w programach edukacyjnych, konferencjach, akcjach społecznych, organizowanie konkursów w zakresie wizerunku rodziny,
- ulotki, plakaty, informatory, szkolne gazetki dotyczące przemocy, jej skutków oraz form pomocy osobom dotkniętym kryzysem,
- działania wspierające uczniów i rodziców w okresie nauki zdalnej; pomoc psychologiczna, wsparcie rzeczowe w postaci sprzętu komputerowego,
- działania profilaktyczne wspierające rozwój emocjonalny i społeczny uczniów, wzmacniające poczucie własnej wartości, wspierające kreatywność oraz uczące odpowiedzialności w podejmowaniu życiowych wyborów,
- wsparcie uczniów i ich rodzin w zakresie psychologicznym i społecznym,
- zajęcia socjoterapeutyczne wspomagające rozwój dziecka,
- współpraca z instytucjami koncentrującymi swoje działania na pomocy rodzinie w tym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Zespołem Interdyscyplinarnym.

Szkoła Podstawowa nr 5 im. Ks. Michała Potaczały w Chrzanowie podjęła działania wspierające uczniów po powrocie do nauki stacjonarnej. W ramach zajęć integracyjnych zorganizowano *Dzień Dziecka* (grill, gry i zabawy na świeżym powietrzu) podczas którego zwrócono uwagę na takie wartości jak; praca zespołowo, przyjaźń, udzielanie wzajemnego wsparcia czy pomoc w radzeniu sobie z codziennymi trudnościami. Placówka zorganizowała także wsparcie dla potrzebujących rodzin „*Dar serca*” – zbiórka darów i przygotowanie paczek noworocznych.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 8 w Chrzanowie wzięli udział w zajęciach z psychologiem „*Dzień dobry moje emocje*”, podczas których mieli okazję na bliższe poznanie

wachlarza emocji towarzyszących im na co dzień. Zajęcia miały na celu nabycie umiejętności radzenia sobie z emocjami także tymi trudnymi, sposobach ich wyrażania oraz dbania o własne bezpieczeństwo emocjonalne.

Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Balinie zorganizowała program profilaktyczny – JA DECYDUJĘ – ŻYCIE I INNYCH SZANUJĘ. Program był kierowany do starszych uczniów i dotyczył działań profilaktycznych oraz odpowiedzialności za siebie i drugiego człowieka.

Również szkoły ponadpodstawowe przyłączyły się do realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny. W trzech placówkach, które wskazały swój udział w programie w głównej mierze położono nacisk na:

- zajęcia z pedagogiem i wychowawcami na temat profilaktyki agresji i przemocy w tym przemocy w rodzinie,
- szkolenia dla uczniów w tematyce zagrożeń przemoczonych i skutków stosowania przemocy dla ofiar i sprawców,
- szkolenia dla rodziców mające na celu zwiększenie kompetencji wychowawczych oraz sposobu rozwiązywania konfliktów w rodzinie,
- kształtowanie wśród uczniów pozytywnego poczucia własnej wartości, rozwijanie różnych form komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- upowszechnianie wiedzy z zakresu zagrożeń psychofizycznych w okresie adolescencji: zaburzenia odżywiania, stanów lękowych, stanów depresyjnych, zagrożeń związanych z nadużywaniem leków,
- promowanie stylu życia wolnego od przemocy i agresji – lekcje wychowawcze, udział w spotkaniach ze specjalistami
- systematyczna współpraca z instytucjami: OPS, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, PCPR

Dzieci i młodzież z terenu Gminy Chrzanów mogą skorzystać także z działań wspierających poza terenem szkoły. Na podstawie porozumienia zawartego w dniu 30.11.2018 pomiędzy Miejską Biblioteką Publiczną w Chrzanowie, a Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie, w roku 2021 kontynuowano współpracę w ramach projektu „I Ty też możesz...” polegającą na wspieraniu podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej – dzieci i młodzież w wieku 3-12 lat oraz ich rodziców, w szczególności z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych,

zagrożonych przemocą oraz wykluczeniem społecznym. Dzieci i młodzież z ograniczoną sprawnością fizyczną i psychiczną oraz ich rodzice mogli uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i literackich, w tym biblioterapeutycznych organizowanych przez Bibliotekę. Uczestnictwo w zajęciach miało na celu przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu, konstruktywne zagospodarowanie wolnego czasu, promowanie pozytywnych wzorców i rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży.

Zgodnie z porozumieniem osoby zamieszkujące gminę Chrzanów i korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej, mają możliwość korzystania z szerokiej oferty Miejskiej Biblioteki Publicznej w tym zorganizowanych zajęć: edukacyjnych, relaksacyjnych oraz biblioterapeutycznych.

W roku 2021 Miejska Biblioteka publiczna zorganizowała następujące zajęcia skierowane do dzieci i ich rodziców:

W miesiącach styczeń 2021r. – sierpień 2021r., dostosowując się do sytuacji epidemicznej w kraju, zajęcia prowadzone były online z wykorzystaniem portalu społecznościowego facebook. Cyklicznie odbywały się zajęcia z cyklu:

- „*Czytam i Tworzę*” – warsztaty literacko – plastyczne prezentowane w formie: czytania bajek, wykonywanie prac manualnych.
- Słuchowisko z cyklu „*poSŁUCHAJKI czyli biblioteczne słuchowisko dla dzieci*”, opowiadania bajek z wykorzystaniem metod obrazkowych i/lub ilustracji z książek.
- Warsztaty z cyklu „*Strefa Młodego Naukowca*” przekazanie wiedzy w oparciu o prowadzoną prezentację ćwiczeń, zadań, wykonywanie eksperymentów z wykorzystaniem materiałów, przedmiotów łatwo dostępnych i/lub pozyskanych surowców wtórnych, recyklingu.

Dużą popularnością cieszyła się akcja „*Adopcja roślin*” w m-c kwietniu, gdzie stworzono warunki do wymiany, oddania lub zaadaptowania roślin doniczkowych oraz pozyskania wiedzy z zakresu pielęgnacji roślin w ramach Światowego Dnia Ziemi.

W miesiącu maju na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej zostało otwarte miejsce spotkań dla rodziców z dziećmi od 0 – 3 lat „Mały Port”. W ramach porozumienia miejsce to jest na bieżąco wyposażane literaturę skierowaną do najmłodszych czytelników. Promowana była wśród podopiecznych ogólnopolska kampania „*Mała książka – wielki człowiek*” przypominająca o korzyściach wynikających ze wspólnego, rodzinnego czytania z dziećmi w wieku przedszkolnym.

W okresie wrzesień – grudzień 2021 roku, wznowiono cykl spotkań na terenie Miejskiej Biblioteki Publicznej skierowanych są dzieci w grupach wiekowych 4 – 9 lat, 6 – 12 lat. Cykl spotkań: serii Czytam i Tworzę – warsztaty literacko – plastyczne, Gang robotów – kodowanie, programowanie, robotyka prowadzone są na terenie Oddziału dla Dzieci. Propozycję udziału rozpowszechniono wśród rodzin objętych asystenturą w tutejszym Ośrodku tj. 30 rodzin.

Rok 2021r. zakończony został wspólnym spotkaniem, zajęciami warsztatowymi zorganizowanym w ramach Światowego Dnia Osób z Niepełnosprawnością w miesiącu grudniu. W zajęciach prowadzonych przez Martę Pietrzyk w dniu 03.12.2021 r. wzięły udział osoby będące podopiecznymi Ośrodka Pomocy Społecznej tj. 5 dzieci w wieku 7 – 10 lat z niepełnosprawnością oraz 4 osoby dorosłe Łącznie 9 osób. Zorganizowane zajęcia miały na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin z osobą niepełnosprawną, konstruktywne zagospodarowanie czasu wolnego, promowanie pozytywnych wzorców, integrację osób z niepełnosprawnością ze środowiskiem lokalnym.

Kolejną inicjatywą skierowaną tym razem do najmłodszych mieszkańców gminy i ich rodziców było utworzenie punktu **„Mały Port”**. Mały Port, to miejsce edukacyjnych spotkań dla rodzin z dziećmi w wieku od 0 do 3 lat. Jest to przestrzeń umożliwiająca wspieranie prawidłowego rozwoju psychofizycznego i społecznego dziecka poprzez zabawę z rówieśnikami lub dziećmi w podobnym wieku i etapie rozwoju. Rodzicom daje możliwość zaczerpnięcia wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka. „Mały Port” umożliwi spędzenie czasu z dzieckiem w warunkach bezpiecznych pozwalających na budowanie prawidłowych więzi, opartych na zaufaniu, będących podstawą w profilaktyce pro rodzinnej. Mały Port. to doskonałe miejsce do treningu dla najmłodszych dzieci, gdzie mogą przećwiczyć pierwsze społeczne interakcje takie jak; nawiązywanie relacji, otwarcie na nowe osoby, pozytywne rozwiązywanie konfliktów, współpraca w grupie. Możliwość korzystania z Małego Portu dla dzieci i ich rodziców jest bezpłatna. Zajęcia realizowane w Małym Porcie odbywają się w dwóch formach – spotkań ukierunkowanych na zabawę i integrację oraz spotkań o charakterze warsztatowym. Mały Port otwarty jest dla swoich gości w każdy poniedziałek w godzinach: 14.00 – 18.00 oraz czwartek 10.00 – 14.00. W organizację Małego Portu byli zaangażowani zarówno pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej, jak i instytucje zewnętrzne: Fundacji Sfinks z Mysłowic Chrzanowskie Wodociągi oraz Chrzanowskie Stowarzyszenie na Rzecz Społeczności Lokalnej „Cabanówka”

Mały Port swoją działalność rozpoczął z początkiem maja, a 31 maja zostało

zorganizowane pierwsze spotkanie tematyczne – Dzień dziecka, w którym wzięły udział maluch wraz z rodzicami. Dla najmłodszych uczestników przygotowano mnóstwo atrakcji, a dla ich rodziców drobny poczęstunek. Inicjatywa spotkała się z ciepłym przyjęciem zarówno ze strony dzieci, jak i rodziców.

Uroczyste otwarcie Małego Portu, połączone z rozstrzygnięciem konkursu na logo Małego Portu, miało miejsce 11 czerwca 2021 roku. W uroczystości wzięli udziału zaproszeni goście oraz laureaci konkursu wraz z rodzicami. Pani Burmistrz wręczyła nagrody uczestnikom konkursu i przekazała słowa uznania na ręce rodziców i przedstawicieli placówek oświatowych. Wszyscy uczestnicy spotkania zostali zaproszeni na przygotowany poczęstunek, a dla najmłodszych dzieci zorganizowano zabawy manualne.

Kolejne spotkanie tematyczne w Małym Porcie – „Dzień Pingwina” miało miejsce 13.12.2021 roku. Były to zajęcia warsztatowe zorganizowane dla dzieci w wieku od 0 do 6 lat oraz ich rodziców/opiekunów. Celem spotkania było przekazanie i promowanie pozytywnych wzorców rodzinnych, budowanie poprawnych relacji społecznych, umiejętność konstruktywnego i efektywnego zagospodarowywania czasu wolnego z wykorzystaniem techniki swobodnej aktywności zabawowej oraz metod terapeutycznych Arteterapii. W zajęć warsztatowych wzięło udział 7 rodzin (9 dzieci). Zajęcia prowadzone były przez pracowników Ośrodka z wykorzystaniem zasobów bibliotecznych. Uczestnicy spotkania w ramach zajęć kulinarnych samodzielnie upieki i udekorowali świąteczne ciasteczka, a w ramach zajęć artystycznych stworzyli podobiznę Pingwina Po. Zorganizowano również zabawy ruchowe, a w ramach zaczerpnięcia oddechu dzieci i ich rodzice mieli okazję zdobyć wiedzę z zakresu życia pingwinów. Symbolika Dnia Pingwina odwoływała się do społecznej troski o siebie nawzajem, wzajemnego zrozumienia i współpracy oraz znaczenia rodziny w rozwoju dziecka. Na zakończenie spotkania wszystkie dzieci otrzymały mikołajkowy upominek – poduszkę przytulankę w kształcie pingwina.

VII. Działania podnoszące kompetencje i profesjonalizm kadry zajmującej się pracą z rodziną.

Istota pracy osób zawodowo zajmujących się pracą z rodziną bezpośrednio jest związana z koniecznością uczenia się przez całe życie. Zakres obszarów, na których należy się skupić podnosząc swoje kompetencje trudno precyzyjnie określić, choćby z uwagi na złożony charakter sytuacji problemowych występujących w rodzinach. W swojej codziennej pracy osoby te nierzadko są zmuszone do działania w sposób niestandardowy, do stosowania rozwiązań dotychczas nieznanych, dopasowanych do konkretnej, często niejednoznacznej sytuacji. Nieustanne konstruowanie roli zawodowej wynika także z natury ich codziennych działań, które niejednokrotnie wymagają ciągłej refleksji. Ponadto problemy rodzin, które powinny być rozwiązywane, zazwyczaj nie są wewnętrznie spójne, co może rodzić dylematy dotyczące zakresu i sposobu udzielenia pomocy czy wsparcia.

Zgodnie z zapisem ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, kadra systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz służby zaangażowane w realizację zadań wynikających z powyższej ustawy są zobowiązane do podnoszenia swoich kompetencji. Zakres podnoszenia kwalifikacji i kompetencji bezpośredni przekładających się na profesjonalizm w pomaganiu rodzinom i ich wspieraniu, można podzielić na dwa obszary. Pierwszy, to obszar merytoryczny, na który składają się przygotowanie do zawodu i ciągłe doskonalenie w tym zakresie poprzez szkolenia, kursy, superrewizje, samodoskonalenie itp. Drugi obszar dotyczy tzw. kompetencji miękkich, a więc całego spektrum umiejętności, które przekładają się na efektywną pracę zarówno z klientem, jak i współpracownikami.

W roku 2020 ze względu na stan epidemii wiele zaplanowanych szkoleń zostało odwołane, a te co się odbyły były prowadzone w formie on-line - która nie zawsze jest odpowiednia do danego typu szkolenia. W wielu sytuacjach, równie ważne, co merytoryka szkolenia istotne są zachodzące procesy grupowe, które w przypadku szkolenia na platformie internetowej nie zawsze mają szansę zaistnieć. Pomimo tych niedogodności wywołanych czynnikami niezależnymi, osoby pracujące z rodziną w minionym okresie miały szansę uczestniczyć w następujących szkoleniach:

Szkolenia dla pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie:

- „*Doskonalenie kompetencji kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej*” – szkolenie realizowane przez MOPS Kraków .

- *Regulacje prawne – przegląd aktualnych przepisów w systemie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.*
- *Doskonalenie kompetencji kadr systemu wspierania rodziny.*
- *Skuteczna komunikacja w zespole, budowanie zespołu (Team building).*
- *Problematyka przeciwdziałania przemoc w rodzinie w praktyce GKRPA, ZI oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.*
- *Konsultacje szkoleniowe – realizacja usługi pracy socjalnej – dokumentowanie działań, diagnoza, sposób budowania planu współdziałania, wykorzystywanie narzędzi w realizacji usług pracy socjalnej.*
- *Nowoczesne narzędzia z wykorzystaniem dialogu motywującego i podejścia skoncentrowanego na rozwiązaniach.*
- *Interdyscyplinarne szkolenie dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. – stopień I.*
- *Studium Interwencji i pomocy psychologicznej w przypadku przemoc w rodzinie – Stopień II.*
- *Superwizja Grupowa – Doskonalenie kompetencji kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.*

Szkolenia w ramach projektu „Nowe standardy pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie”

- *Narzędzia pracy z zaburzonym klientem – w ramach projektu Nowe Standardy.*

Szkolenia pedagogów z placówek oświatowych z terenu Gminy Chrzanów w obszarze wspierania rodziny:

- *„Profilaktyka uzależnień w środowisku szkolnym – wsparcie uczniów w okresie pandemii”*
- *„Problemy dzieci i młodzieży w okresie pandemii – profilaktyka depresji i uzależnień”.*
- *„Terapia pedagogiczna”.*
- *„Jak rozwijać pewność siebie?”.*
- *Problem z uczniami, czy uczniowie z problemami? Zrozumienie i radzenie sobie z trudnymi zachowaniami dzieci i młodzieży”.*
- *Zespół uzależnienia dziecka od Internetu – diagnoza i sposoby zapobiegania w szkole i w domu”.*

- *„Rozpoznawanie zaburzeni emocjonalnych. Pierwsza pomoc emocjonalna”.*
- *Czynniki warunkujące efektywność procesu nauczania”.*
- *„Problemy dzieci i młodzieży w okresie pandemii – profilaktyka depresji i uzależnień – wsparcie dla nauczycieli” – konferencja on-line.*
- *„Profilaktyka uzależnień w środowisku szkolnym – wsparcie dla uczniów w okresie pandemii” – konferencja on-line.*
- *Pozytywna dyscyplina w żłobku i przedszkolu”.*
- *„Terapia przez zabawę”.*
- *„Pedagogika korekcyjna (terapia pedagogiczna)” – studia podyplomowe*
- *Praktyka Procedury Niebieskiej Karty”.*

VIII. Działania łączące aktywność różnych instytucji, podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodzin.

Odnosząc się do współpracy podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz rodziny w pierwszej kolejności należy się odnieść do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z ustawy wynika, że obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które to realizują ten obowiązek, między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Poza tym, zgodnie z art.15. ust. 1 do zadań asystenta rodziny należy współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Interdyscyplinarna praca w obszarze wsparcia rodziny jest podstawą do wprowadzania w system rodzinny trwałej, pozytywnej zmiany. Interdyscyplinarne podejście pozwala, odwołując się do potencjałów społeczności lokalnej, postrzegać środowisko rodzinne, jako bogate w zasoby, które są naturalnym źródłem zróżnicowanych możliwości działania i wewnętrznego oparcia w sytuacjach trudnych. Rozpoznanie zasobów jest kluczowe w rozwiązywaniu problemów. Należy zauważyć, że taka perspektywa postrzegania środowiska rodzinnego skłania do koncentrowania się na jego zasobach. *„Zamiast nastawienia „interwencyjnego”, w którym dominuje tendencja do szacowania jego problemów, deficytów czy też patologii w celu podejmowania działań naprawczych eliminujących ujawnione negatywne zjawiska, zakłada nastawienie „konstruktywne”³.*

Zaangażowanie różnych instytucji z obszaru pomocowego na rzecz rodziny, pozwala stworzyć kompleksowy plan pomocy zwiększający skuteczność podejmowanych działań oraz minimalizuje ryzyko związane z niewłaściwym doбором metod i technik pracy.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – na terenie Gminy Chrzanów podejmowane są przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego

---

³ W. Blok, Praca socjalna w społeczeństwie demokratycznym. Krótkie, ilustrowane wprowadzenie [w:] W. Blok, P. Czekanowski (red.), Praca ze społecznościami lokalnymi. Podstawowe materiały z Polski, Holandii i Wielkiej Brytanii, Gdańsk – Leeuwarden 2001, s. 22.

– w obszarze gminy. Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, reprezentujących rozmaite instytucje, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków Zespołu. Jego funkcjonowanie określone jest w drodze porozumień zawartych między gminą, a podmiotami niosącymi pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m. in.:

- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy,
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny działając na terenie Gminy Chrzanów został powołany Zarządzeniem Nr B.120.174.2019 Burmistrza Miasta Chrzanowa w dniu 13 września 2019 w składzie:

- 2 przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 1 przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Stowarzyszenie „Supełek” na rzecz Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie,
- 5 przedstawiciele Szkół Podstawowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie,
- 2 przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017–2021. Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. W 2021 roku odbyło się łącznie pięć posiedzeń Zespołu, tj. 14.01.2021r., 15.04.2021r., 16.06.2021r., 02.09.2021r. oraz 25.11.2021r.

Interdyscyplinarny charakter podejmowanych działań cechuje również Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W roku 2021 chrzanowska GKRPA nie tylko realizowała działania profilaktyczne we własnym zakresie, ale jednocześnie wspierała organizacje pozarządowe i jednostki budżetowe realizujące takowe działania. Niestety, również rok 2021 przyniósł ze sobą zagrożenia pandemiczne, co wpłynęło na realizację zaplanowanych działań.

W zakresie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży w zakresie różnego typu uzależnień oraz występowania przemocy domowej, zrealizowano następujące inicjatywy:

- ✓ konkurs plastyczny pn. „*Dzieci i młodzież kontra nałogi*”; w konkursie brały udział dzieci z chrzanowskich przedszkoli i szkół podstawowych – łączna liczba uczestników wyniosła 60 osób, a wszystkie złożone prace zostały wykorzystane do wykonania kalendarza profilaktycznego na rok 2022;
- ✓ akcja pn. „*Kulturalne wakacje w mieście. Wakacje w Hogwarcie – ruszamy z peronu 9 i 3/4*”; zajęcia realizowano w dwóch blokach: artystycznym i sportowym, które były połączone z Deskorolkowym Pucharem Polski, a tematem przewodnim była profilaktyka uzależnień oraz bezpiecznego wypoczynku w mieście, zdrowego stylu życia, wpływu używek na kondycję psychofizyczną;
- ✓ program pt. „*Zdrowa zabawa – fajna sprawa, kulturalne i sportowe wakacje w mieście*” przybrał formę zajęć edukacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień, celem programu było uświadomienie dzieci i młodzieży w wieku od 13-18 lat z terenu Gminy Chrzanów w zakresie zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, wpływu uzależnień na zdrowie i zachowanie człowieka;
- ✓ „*Pikniki Sąsiedzkie*” – cykl spotkań mających na celu integrację oraz promocję zdrowego wypoczynku mieszkańców Chrzanowa, realizowany wraz ze stowarzyszeniem „*CZEŚĆ*” w Miejscu Aktywności Mieszkańców w Chrzanowie;

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2021 roku ściśle współpracowała z pedagogami szkolnymi oraz nauczycielami z poszczególnych placówek oświatowych z terenu Gminy Chrzanów. Celem współpracy było szybkie reagowanie w przypadku rozpoznania problemów dysfunkcyjnych w rodzinie, związanych z nadużywaniem środków psychoaktywnych lub zaistnieniem przemocy domowej. Partnerami w działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie były także takie jednostki gminne jak; Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie, Prokuratura Rejonowa w Chrzanowie, Sąd Rejonowy w Chrzanowie, czy Poradnia Leczenia Uzależnień w Chrzanowie. Współpraca odbywała się również z wojewódzkimi ośrodkami leczenia uzależnień. Dodatkowo, chrzanowska GKRPA koordynowała działania prowadzone w ramach świetlic środowiskowych i terapeutycznych, a w razie konieczności udzielała wsparcia ich uczestnikom przy ścisłej współpracy z Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie. I tak, w okresie letnim 2021 roku udało się zrealizować na rzecz dzieci zagrożonych patologią społeczną i/lub przemocą domową letni wypoczynek w Szarym Dworze, w którym udział wzięło 23 dzieci ze świetlicy środowiskowej i terapeutycznej.

W trakcie realizacji programów profilaktycznych, chrzanowska GKRPA trudniła się jednocześnie dystrybucją materiałów o charakterze profilaktycznym, typu ulotki, broszury, plakaty. Materiały te rozdysponowano w trakcie trwania poszczególnych akcji i inicjatyw społecznych, a także zajęć realizowanych przez stowarzyszenia, jednostki szkolne lub pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. Dotyczy to również wykonywanych kalendarzy profilaktycznych.

W roku 2021 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie systematycznie wspomagała działalność rozmaitych instytucji oraz organizacji pozarządowych z terenu miasta i Gminy Chrzanów, dofinansowując inicjatywy nastawione w swej formule na działania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i innym uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Tym samym, udało się wesprzeć m. in. następujące projekty:

- ✓ piknik pn. „*Zdrowa Mama – Zdrowe Dziecko*” – zorganizowany z okazji Światowego Dnia Alkoholowego Zespołu Płodowego w pomieszczeniach Miejsca Aktywności Mieszkańców w Chrzanowie; spotkanie miało charakter panelu dyskusyjnego ze specjalistami na temat szkodliwości spożywania alkoholu w czasie ciąży, a także warsztaty z makijażu i trendy mody dla kobiet w ciąży – dla dzieci zorganizowano gry, animacje i zabawy;

- ✓ XXX Ogólnopolski Zlot Rodzin Abstynenckich – Tatry 2021 – inicjatywa skierowana do osób uzależnionych (trzeźwych alkoholików) i współuzależnionych (ich rodzin), w ramach której zrealizowano program terapeutyczny, prowadzony przez trenerów i terapeutów uzależnień Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie i innych terapeutów;
- ✓ realizacja zajęć sportowo-profilaktycznych i kulturalno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w trakcie roku szkolnego oraz pozostających w domach w okresie letnich wakacji.

W ramach działalności statutowej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie w roku 2021 zrealizowano łącznie 12 posiedzeń ogólnych, podczas których zapoznano się z zagadnieniami wynikającymi z realizacji programu. Ponadto, zaopiniowano wnioski o lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie, a także zaopiniowano bieżące sprawy wynikające z realizacji programu GKRPA.

Dodatkowo, odbyło się 12 posiedzeń zespołu terapeutycznego. Osoby, które zostały zgłoszone do Gminnej Komisji z powodu nadużywania alkoholu i wynikających z tego faktu problemów życiowych, otrzymywały pomoc w formie skierowania na określone terapie odwykowe, czy też grupy wsparcia. Osoby były w odpowiedni sposób motywowane do podjęcia tego typu aktywności, w tym do uczestnictwa w spotkaniach grupy AA, działającej na terenie Gminy Chrzanów. Brak zgody osoby uzależnionej na podjęcie wskazanej terapii i/lub motywacji do zmiany prezentowanej postawy życiowej, wiązał się ze skierowaniem wniosku do sądu, celem objęcia w/wskazanej osoby obowiązkiem podjęcia leczenia odwykowego. Po przeanalizowaniu indywidualnych przypadków, rozpoznano wśród osób uzależnionych od alkoholu m. in. takie problemy jak; rozpad życia rodzinnego, demoralizacja nieletnich, uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub systematycznie zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zakonem Maltańskim współorganizowała Opłatek Maltański, który miał miejsce w dniach 15.12. – 18.12.2021 r. Opłatek Maltański w związku z nadal obowiązującymi obostrzeniami odbył się w formie mobilnej, tj. rozwieziono paczki świąteczne do podopiecznych w ich miejsce zamieszkania. Opłatek Maltański w roku 2021 skierowaliśmy był do osób samotnych, starszych, schorowanych i z niepełnosprawnością. Pomocą objęto także dzieci z Domu Dziecka prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Służebniczek

w Chrzanowie oraz dzieci przebywające w spokrewnionej pieczy zastępczej, jak i objęte wsparciem asystenta rodziny z OPS. Przekazano również podarunki świąteczne (20 paczek) kombatantom ze Związku Kombatantów na terenie Gminy Chrzanów, osobom represjonowanym, więźniom politycznym, które swoim życiem i bohaterską postawą przyczyniły się do obrony naszego kraju. W ramach Oplątka Maltańskiego wsparciem objęto 120 osób w tym 25 dzieci. Paczka dla dorosłych zawierała artykuły spożywcze, słodczyce, odzież (szalik, skarpety), kubek termiczny, natomiast w paczce dla dzieci znalazły się słodczyce, skarpety, zestaw kosmetyków wraz z kosmetyczką, ręcznik, worko-plecak. Istota Oplątka Maltańskiego jest pielęgnowanie pamięci o ludziach, celebrowanie spotkań i pielęgnowanie relacji międzyludzkich. Dlatego tak ważny jest wybór osób/rodzin, aby paczka trafiła do najbardziej potrzebujących. Paczki zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci były przemyślane, zawierały nie tylko wartości materialne ale przede wszystkim wartości emocjonalne takie jak; dzielenie się dobrem, pomaganie słabszym i dbanie o wspólne relacje.

Okres Bożego Narodzenia, to także „czas” Szlachetnej Paczki - ogólnopolskiego projektu społecznego organizowanego od 2001 roku przez Stowarzyszenie Wiosna, którego głównym celem jest materialna i wspierająca pomoc rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Zasadą działania projektu jest tzw. mądra pomoc, czyli taki rodzaj bezpośredniego wsparcia, który ma dać wybranym rodzinom narzędzia do tego, by były w stanie zacząć samodzielnie rozwiązywać swoje problemy. Organizatorzy projektu deklarują, iż dzięki pomocy chcą uruchomić w obdarowanych osobach umiejętność do samodzielnego radzenia sobie w życiu. Pomoc rodzinom przekazywana jest podczas Finału Szlachetnej Paczki, nazywanego „weekendem cudów”, który odbywa się co roku na dwa tygodnie przed świętami Bożego Narodzenia. Paczki z pomocą materialną przygotowaną przez darczyńców przekazywane są rodzinom zakwalifikowanym do projektu przez wolontariuszy. W roku 2021 z Gminy Chrzanów zostało zgłoszonych do Szlachetnej Paczki 12 rodzin, wszystkie one otrzymały wspaniały podarunek skrojony do ich potrzeb.

IX. Podsumowanie programu i kierunki działań na rok 2022

Wpływ środowiska rodzinnego ma ogromne znaczenie na powstawanie różnych problemów społecznych. Myśląc o wspieraniu rodziny, nie sposób przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Działania minionych lat skupiały się w głównej mierze na reagowaniu i naprawianiu sytuacji kryzysowych, które już zaistniały, warto zatem w nadchodzącym okresie spojrzeć na rodziną w kategoriach potencjału i możliwości, a tym samym wspierać takie działania, które pomogą rodzinie zmobilizować się do jak najlepszego działania dla swojego dobra.

Kierunek działań na kolejne lata powinien zatem skupić się na następujących elementach:

1. Wzmacnianiu pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.
2. Zapewnienie możliwości nabycia, rozwoju kompetencji rodzicielskich i umiejętności przetrwania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.
3. Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do świadczeń wspierających rodzinę w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych, przy uwzględnieniu konieczności zaangażowania rodzin w rozwiązywanie jej problemów.

Działania Planowane na rok 2022 przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie.

W roku 2021 rozpoczął swoją działalność punkt „Mały Port” - miejsce edukacyjnych spotkań dla rodzin z dziećmi. Miejsce, które powstało, to przestrzeni umożliwiającej wspieranie prawidłowego rozwoju psychofizycznego i społecznego dziecka poprzez zabawę z rówieśnikami lub dziećmi w podobnym wieku i etapie rozwoju. Mały Port daje rodzicom możliwość zaczerpnięcia wiedzy na temat wychowania i rozwoju dziecka. Umożliwia spędzenie czasu z dzieckiem w warunkach bezpiecznych pozwalających na budowanie prawidłowych, opartych na zaufaniu, więzi będących podstawą w profilaktyce pro rodzinnej. Obecność wykwalifikowanej kadry umożliwia zaobserwowanie ewentualnych nieprawidłowości/deficytów rozwojowych lub w obszarze więzi. Projekt będzie kontynuowany w roku 2022 z naciskiem na działania skierowane do rodzin z problemami w obszarze opiekuńczo – wychowawczym.

W roku 2022 będzie kontynuowany projektu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2022” finansowany w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Zapotrzebowanie na usługę asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej zostało przewidziane przez tutejszy Ośrodek na okres od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r. Oszacowanie potrzeb na wyżej wymienioną usługę zostało poprzedzone analizą potrzeb klientów w środowisku, dokumentacją własną oraz doświadczeniem zaczerpniętym z poprzedniej edycji tj. 2021. Program „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” realizowany na terenie Gminy Chrzanów, będzie skierowany do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego, które wymagają usługi asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. W ramach programu planuje się zatrudnienie 6 asystentów, którzy obejmą wsparciem 10 osób w tym 9 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 1 osoba ze stopniem umiarkowanym.

Ponadto na rok 2022 zaplanowano realizację następujących zadań:

- „Dobre praktyki w obszarze współpracy instytucjonalnej i interdyscyplinarnej w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej”, we współpracy z przedstawicielami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie (koordynatorzy), jak i placówkami realizującymi zadania z pieczy zastępczej. Są to cykliczne spotkania mające na celu poszerzenie współpracy instytucjonalnej w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Realizowanie działań w ramach dofinansowania rozwoju pomocy społecznej w następujących obszarach:
  - ✓ wsparcie, aktywizacja i poprawa jakości życia seniorów,
  - ✓ rozwój lub wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej osób i rodzin,
  - ✓ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa w zakresie: wsparcie psychologa dziecięcego, poradnictwo prawne,
  - ✓ podniesienie jakości usług świadczonych przez OPS poprzez ich profesjonalizację i efektywniejszą obsługę osób i rodzin korzystających ze wsparcia – wdrożenie usprawnień organizacyjnych w OPS z wykorzystaniem art. 110a ustawy pomocy społecznej, w celu rozdzielenia pracy socjalnej od postępowań administracyjnych,

- Realizacja programu *Korpus Wsparcia Seniorów*, w ramach którego będą realizowane działania w trzech obszarach:
  - ✓ obszar socjalno – bytowy – pomoc w codziennych zakupach (artykuły spożywcze, środki higieny osobistej, lekarstwa), pomoc w opłacaniu rachunków oraz załatwieniu spraw urzędowych,
  - ✓ obszar – medyczny – pomoc w dotarciu do lekarza, umówienie wizyty u specjalisty oraz stały monitoring sytuacji zdrowotnej, poprzez „opaskę bezpieczeństwa”
  - ✓ obszar – przewyciężenie izolacji społecznej - pomoc seniorom w wyjść z izolacji społecznej, spowodowanej zarówno pandemią, jak i własnymi ograniczeniami. To bardzo obszerny zakres wsparcia, który podczas realizacji programu „Wspieraj Seniora”, był szczególnie widoczny.